

توراه اور • پاراشاها וישב • مامار 1

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען

«و يعقوب (יעקב) در سرزمینِ اقامت‌های
پدرش، در سرزمینِ کنعان (کنען) ساکن شد»

روح مانند بازگانی به بدن فرود می‌آید که برای به‌دست‌آوردن بسیار بیشتر، از نقره
و طلای خود می‌گذرد: از عشق و هیبت آشکار و طبیعی خود دست می‌کشد و
«خواستِ دل» (**רעותא דלבה**, re'usa deliba) را به دست می‌آورد؛ اشتیاقی به
ه' فراتر از هر فهمی که تنها روحی که در این جهان است می‌تواند به آن برسد.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayeishev/1

مقصود اصلی

روح مانند بازرگانی به بدن فرود می‌آید که برای به‌دست‌آوردن بسیار بیشتر، از نقره و طلای خود می‌گذرد: از عشق و هیبت آشکار و طبیعی خود دست می‌کشد و «خواستِ دل» (**רעותא דלבו**, re'usa deliba) را به دست می‌آورد؛ اشتیاقی به **ה'** فراتر از هر فهمی که تنها روحی که در این جهان است می‌تواند به آن برسد.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این معامر می‌پرسد چرا آیه هم از «سرزمین اقامت‌های پدرش» سخن می‌گوید و هم از «سرزمین کنعان»، و چرا سرزمین مقدس به نام کنعان، پسر حام (**חם**)، نامیده شده است؛ همان کسی که نوح (**נוח**) نفرینش کرد. کنعان در قداست، بازرگان است: همان‌گونه که بازرگان برای سود بردن خرج می‌کند، جماعتِ اسرائیل به تبعید می‌رود تا جرعه‌های قداست را بالا ببرد، و هر روح از عشق و هیبت آشکار خود («نقره و طلا») در بالا دست می‌کشد و به بدن فرود می‌آید. آنچه روح در اینجا به دست می‌آورد، خواستِ دل است (**רעותא דלבו**, re'usa deliba): روح با تأمل در این‌که **ה'** فراتر از هر اندیشه‌ای است، اشتیاق می‌یابد که در او محو شود؛ پیوندی عمیق‌تر از عشقی که پیش‌تر داشت، عشقی که اندازه‌اش را فهم او تعیین می‌کرد. در تبعید، این خواست «از آنجا» یافت می‌شود؛ با تأمل در این‌که حتی آنچه با **ה'** ستیز می‌کند، از اراده او حیات می‌گیرد. سپس معامر یعقوب را به صورت یود-پاشنه (**י"ד עקב**, yud-akev) می‌خواند: حکمت (**חכמה**, Chochmah) که تا پاشنه فرود آورده می‌شود. «مگوری پدرش» (**מגורי**, megurei) هیبت برتری است که حکمت برین را از راه مطالعه تورات (**תורה**, Torah)، یعنی یگانگی برتر (**יחודה עילאה**, yichuda ila'ah)، نگاه می‌دارد. «سرزمین کنعان» یگانگی فروتر (**יחודה תתאה**, yichuda tata'ah) است: جاری ساختن مهر (**חסד**, Chesed) در جهان از راه فرمان‌های تورا (**מצוות**, mitzvos)، و بیش از همه از راه صدقه.

طرح کلی

1	پرسش‌ها: تکرار نام سرزمین و نام کنعان	2-11
چرا آیه سرزمین را دو بار نام می‌برد و چرا سرزمین مقدس به نام کنعان خوانده می‌شود؛ هر شخصیت همتایی در قداست دارد و کنعان در قداست به معنای بازرگان است.		
2	بازرگان و تبعید	31
همان‌گونه که بازرگان برای سود بردن خرج می‌کند، جماعتِ اسرائیل به تبعید می‌رود تا جرعه‌های قداست را پالایش کند.		
3	نقره و طلای روح	6-41
پیش از فرود آمدن، روح عشق و هیبت آشکار داشت؛ در بدن این دو پنهان‌اند، پس چرا روح فرود می‌آید؟ زیرا تورات این جهان ارزش بیشتری دارد.		
4	خواستِ دل	10-71
از راه بازگشت برتر (תשובה עילאה , teshuvah ila'ah)، روح خواستِ دل را به دست می‌آورد؛ خواستی که از تأمل در این‌که ה' فراتر از هر اندیشه‌ای است پدید می‌آید و از عشقی که روح پیش‌تر داشت برتر است.		

در روزگار بیت‌همیقداش، آشکاری این خواست را برمی‌انگیخت؛ در تبعید، این خواست از تأمل در این‌که حتی آنچه با ה' مخالفت می‌کند از اراده او حیات می‌گیرد پدید می‌آید، و به طریق اولی، کسانی که اراده او را انجام می‌دهند.

روح همان بازرگان است؛ گرمای عشق آتشین، کنعان مقدس را پدید می‌آورد، اما راه با هیبت فروتری آغاز می‌شود که از فرمانروایی ה' سرچشمه می‌گیرد.

احساسی که در ذهن می‌ماند، فروکش می‌کند؛ ندایی که از ژرفای دل برمی‌خیزد، پایدار می‌ماند.

یعقوب همان یود-پاشنه است؛ صدای شنیده‌شده تورات تنها بر کسی قرار می‌گیرد که نخست صدای ناشنیده خودنفری‌گری (ביטול, bittul) را داشته باشد؛ آن‌گاه کلام ה' از زبان او، چون پادشاهی، سخن می‌گوید.

«مگوری پدرش» هیبت برتری است که حکمت برین را نگاه می‌دارد؛ یگانگی برتر. «سرزمین کنعان» یگانگی فروتر است؛ جاری‌ساختن مهر در جهان از راه فرمان‌های توراتی و صدقه.

یود-پاشنه (יוד עקב, yud-akev) יו"ד עקב

نام یعقوب را چنان می‌خوانند که یود حکمت برین تا پاشنه، یعنی پایین‌ترین مرتبه، در هر عالمی فرود می‌آید.

صدای شنیده‌شده و صدای ناشنیده קולא דאשתמע וקולא דלא אשתמע

صدای شنیده‌شده تورات است، یعنی حکمت آشکارشده ה'؛ صدای ناشنیده، خودنفری‌گری درونی و خواست دل است که باید پیش از آن بیاید.

یگانگی برتر و یگانگی فروتر יחודא עילאה ויחודא תתאה

در یگانگی برتر، انسان هنگام مطالعه تورات در برابر ה' به خودنفری‌گری می‌رسد؛ در یگانگی فروتر، یگانگی ה' در خود جهان، از راه فرمان‌های توراتی و نیکی، آشکار می‌شود.

خواست دل (רעותא דלבה, re'usa deliba) רעותא דלבה

اشتیاقی به ה' از درونی‌ترین نقطه دل که از شناخت این‌که او فراتر از هر فهمی است زاده می‌شود؛ این اشتیاق برتر از عقل است و تنها روحی که در بدن است به آن می‌رسد.

کنعان در قداست: بازرگان כנען – סוחר

روح، مانند بازرگانی، از عشق و هیبت آشکار خود دست می‌کشد تا خواست دل بسیار برتری را به دست آورد.

نقره و طلا כסף וזהב

نقره (از «اشتیاق») عشق است و طلا (از شمال، یعنی سمت چپ) هیبت است؛ عشق و هیبت طبیعی و آشکار روح پیش از فرودآمدنش.

بازگشت برتر (תשובה עילאה, teshuvah ila'ah) תשובה

עילאה

بازگشتی به ה' از ژرفای دل، ریشه‌گرفته در مرتبه‌ای فراتر از جهان، که دل را از یک سویه به سویه دیگر می‌گرداند.

پرسش‌ها: تکرار نام سرزمین و نام کنعان

1 **וישב יעקב^{1,2} בארץ מגורי אביו בארץ כנען. להבין ענין זה גם כפל לשון³ בארץ מגורי אביו בארץ כנען.**

«يعقوب (יעקב) در سرزمین اقامتگاه‌های پدرش، در سرزمین کنعان (כנען) ساکن شد.» [باید] این مطلب و نیز تعبیر دوگانه «در سرزمین اقامتگاه‌های پدرش» [و] «در سرزمین کنعان» را بفهمیم.

مَعامار (מאמר, maamar) با نخستین آیه پاراشات وایشو آغاز می‌شود؛ آیه‌ای که به نظر می‌رسد یک مطلب را دو بار می‌گوید: يعقوب «در سرزمین اقامتگاه‌های پدرش» و «در سرزمین کنعان» زندگی می‌کرد. آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) می‌پرسد چرا هر دو عبارت لازم‌اند.

הנה כתיב אתהלך לפני⁴ ה' בארצות החיים. שיש שני ארצות⁵ שהם ב' בחינת כלים להשראת חיים עליונים

اکنون نوشته شده است: «در سرزمین‌های زندگان، پیش روی **ה'** گام خواهیم زد»: [یعنی] دو سرزمین وجود دارد که دو مرتبه از ظرف‌ها برای استقرار حیات برین‌اند.

او آیه‌ای از تهیلیم می‌آورد که از «سرزمین‌ها» به صورت جمع سخن می‌گوید. او این عبارت را به دو «سرزمین» معنا می‌کند؛ یعنی دو گونه ظرف یا جایگاه که حیات برین می‌تواند در آنها قرار گیرد.

(וכמו חיים לשון רבים⁶ כך ארצות לשון רבים). וביאור הענין צריך להבין למה נק' א"י [ארץ ישראל] בכל התורה ארץ כנען.⁷

(و همان‌گونه که «حیات» [חיים, chayim] به صورت جمع است، «سرزمین‌ها» نیز به صورت جمع است). و برای توضیح مطلب، باید بفهمیم چرا در سراسر تورات، سرزمین اسرائیل «سرزمین کنعان» نامیده می‌شود.

این عبارت داخل پرانتز یادآوری می‌کند که واژه عبری حیات, chayim، خود به صورت جمع است و از گونه‌های گوناگون حیات حکایت دارد. سپس آلتز ربه پرسشی دیگر مطرح می‌کند: چرا تورات همواره سرزمین اسرائیل را به نام کنعان می‌خواند؟

והרי חם הוא אבי כנען⁸ ומה הוא היחוס שבח⁹ א"י [ארץ ישראל] בזה (גם להבין מ"ש כנען בידו מאזני מרמה)^{10, 11} גם מה שכתוב ולא יהיה כנעני עוד¹² בבית ה' צבאות ביום ההוא.

حال آنکه حام (חם) پدر کنعان است؛ پس این تبار چه ستایشی برای سرزمین اسرائیل به شمار می‌آید؟ (همچنین [باید] بفهمیم مراد از این نوشته چیست: «کنعان: در دست او ترازوی فریب است.») نیز آنچه نوشته شده است: «و در آن روز، دیگر کنعانی‌ای در خانهٔ ه' سپاه‌ها نخواهد بود.»

کنعان، پسر حام، همان کسی است که نوح (נח) او را نفرین کرد (בראשית 9:25)؛ پس نامیدن سرزمین مقدس به نام او به هیچ وجه مایهٔ ستایش به نظر نمی‌رسد. دشواری زمانی بیشتر می‌شود که پیامبر کنعان را بازرگانی با ترازوی ناراست می‌خواند و می‌گوید در آینده دیگر «کنعانی‌ای» در خانهٔ ه' نخواهد بود.

הנה נודע שכל התורה כולה נדרשת בזה לעומת זה כי כמו שיש לבן ועשו בקליפה

اکنون معلوم است که سراسر تورات بر پایهٔ [شیوه] «یکی در برابر دیگری» تفسیر می‌شود: همان‌گونه که لابان (לבן) و عیسو (עשו) در پوسته (קליפה, kelipah) وجود دارند،

پاسخ با اصلی آغاز می‌شود: هر آنچه در تورات هست، همتایی در قداست و همتایی در سوي مقابل آن، یعنی پوسته (نیروهای پوشاننده)، دارد. لابان و عیسو که به‌عنوان چهره‌هایی از پوسته ظاهر می‌شوند، همتاهایی در قداست دارند.

וכן שר הטבחיים ושר המשקים וכו'. כך יש כל בחי' אלו בקדושה¹³ כי זה לעומת זה עשה אלהים.^{14, 15}

و نیز سرکردهٔ قصابان و سرکردهٔ ساقیان و جز اینها؛ به همین ترتیب، همهٔ این مراتب در قداست وجود دارند، زیرا «אלקים (Elokim) یکی را در برابر دیگری آفرید.»

همین امر دربارهٔ سرکردهٔ قصابان و سرکردهٔ ساقیان در داستان یوسف (יוסף) نیز صدق می‌کند. پس کنعان هم باید معنایی در قداست داشته باشد و آن معنا روشن خواهد کرد که چرا سرزمین به نام او خوانده می‌شود.

2 והנה שלשה בני נח הם למעלה בקדושה ג' בחי' גווני קשת¹⁶ حیור سومק ירוק.

اینک، سه پسر نوح (נח) در بالا، در قلمرو قدوسیت، سه مرتبه‌اند: رنگ‌های رنگین‌کمان، سفید، سرخ و سبز.

سه پسر نوح، سام (שם)، حام (חם) و یافت (יפת)، در قدوسیت ریشه دارند و به‌صورت سه رنگ رنگین‌کمان جلوه می‌کنند. سفید، سرخ و سبز در قبلا نماد مهر، مهار و هماهنگی میان آن دو هستند.

אלא שבהשתלשלות העולמות בבחינת נפילה ממדרגה אחר מדרגה נעשה חם גשמי אבי כנען¹⁷. ולהבין ענין כנען בקדושה הנה כנען פירשו סוחר^{18, 19, 20} כמ"ש כנעניה נכבדי ארץ.²¹

اما در زنجیرهٔ نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus)، بر اثر سقوط از مرتبه‌ای به مرتبه‌ای دیگر، به حام جسمانی، پدر کنعان (کنعان)، بدل شد. و برای فهمیدن معنای کنعان در قدوسیت: «کنعان» به معنای بازرگان است، چنان‌که نوشته شده است: «بازرگانانش (کنعניה, kin'aneha) بزرگان زمین‌اند.»

در پی نزولِ نور الهی از مرتبه‌ای به مرتبه‌ای دیگر، یکی از آن ریشه‌های مقدس سقوط کرد تا سرانجام به حام جسمانی و پسرش کنعان بدل شد. برای یافتن معنای مقدس کنعان، آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) به خود واژه می‌پردازد: در عبری، «کنعان» همچنین به معنای بازرگان است؛ چنان‌که در عبارتِ اشعیا (ישעיהו) دربارهٔ بازرگانانِ صور (صور) آمده است.

بخش 2 • 31

بازرگان و تبعید

3 **وکتیب כנען בידו מאזני מרמה²². היינו עד"מ כמו הסוחר שיפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרויח ולהשתכר וכל עיקר כוונתו להיות מפזר ونוסף עוד.²³**

و نوشته شده است: «کنعان، در دست او ترازوی فریب است.» یعنی، به‌مثال، مانند تاجری که پول، نقره و طلا را پراکنده می‌کند و آنها را از تملک خود بیرون می‌برد تا سود کند و درآمد به دست آورد؛ و تمام مقصودش این است که پراکنده کند و افزون‌تر به دست آورد.

تاجری که گویی نقره و طلای خود را دور می‌ریزد، در واقع سرمایه‌گذاری می‌کند: او تنها برای آن از پولش می‌گذرد که بیشتر به دست آورد. این همان کسی است که سلیمان (שלמה) پادشاه درباره‌اش می‌گوید: «پراکنده می‌کند و افزون‌تر به دست می‌آورد.»

כך הנה מקור נשמת ישראל שהוא בחי' כנ"י [כנסת ישראל] נמשלה בגלות לסוחר זה כדכתיב בא אחיך במרמה²⁴ ויקח ברכתך. כי הנה כתיב עת אשר שלט האדם²⁵ באדם לרע לו.

پس منشأ نفوس اسرائیل، که مرتبهٔ جماعت اسرائیل (כנסת ישראל, Knesses Yisrael) است، در تبعید به این تاجر تشبیه شده است؛ چنان‌که نوشته شده است: «برادرت با فریب آمد و برکت را گرفت.» زیرا نوشته شده است: «زمانی که انسان بر انسان فرمان راند، به زیان او.»

آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) این تمثیل را بر جماعت اسرائیل، ریشهٔ جمعی نفوس یهودی، در تبعید تطبیق می‌کند. «فریب» یعقوب (יעקב) در گرفتن برکت و آیهٔ مربوط به فرمانروایی انسان بر انسان «به زیان او»، زبانی را توصیف می‌کنند که در واقع سود است.

שע"י התלבשות השכינה בבחי' גלות בתוכם להשפיע להם ע"י זה מתבררים כל ניצוצות הקדושה כמו שאמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] לא גלו ישראל²⁶ אלא להוסיף עליהם²⁷ כו' להיות בלע המות²⁸ וכו'.

زیرا از رهگذر پوشیده شدن حضور الهی (שכינה، Shechinah) در هیئت تبعید، در میان آنان و برای افاضه به ایشان، همه جرقه‌های قدسی پالوده می‌شوند؛ چنان‌که حکمای ما، یادشان برکت باد، گفته‌اند: «اسرائیل به تبعید نرفت مگر برای آنکه [گروندگان] بر آنان افزوده شوند»، و غیره، تا «او مرگ را بلعد»، و غیره.

هنگامی که **שכינה** در میان ملت‌ها به تبعید می‌رود تا آنان را پایدار بدارد، جرقه‌های قدسی پراکنده در آنجا پالوده و بالا برده می‌شوند. حکمای ما گفتند که هدف تبعید این است که گروندگانی به اسرائیل افزوده شوند، و پایان آن همان آیه است: «او مرگ را برای همیشه خواهد بلعید».

بخش 3 • 41-6

نقره و طلای روح

4 وאת רוח הטמאה אעביר מן הארץ²⁹ ונגלה כבוד³⁰ ה' כי עין בעין יראו³¹ וגו'. וכמו שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטות בכל נפש מ ישראל בעבודת ה'

«و روح ناپاکی را از زمین خواهم زدود»؛ «و شکوه نام چهارحرفی (ה', Havayah) آشکار خواهد شد»؛ «زیرا چشم در چشم خواهند دید» و الی آخر. و همان‌گونه که این امر در جهان به‌طور کلی است، در هر یک از جان‌های اسرائیل نیز به‌طور خاص، در خدمتِ ה' چنین است.

پیامبران وعده می‌دهند که ناپاکی زدوده خواهد شد و شکوهِ ה' آشکارا دیده خواهد شد؛ این، پایان فرایند پالایش دوران تبعید است. آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) اکنون می‌گوید آنچه برای جهان به‌طور کلی رخ می‌دهد، در مقیاسی کوچک‌تر در خدمتِ ה' در هر نفس یهودی نیز رخ می‌دهد.

כי הנה הנשמה טרם ירידתה לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הבהמית היתה קשורה ומיוחדת במקורה ושרשה במאצילה ברשפי אש האהבה בטבע כשלהבת העולה מאליה כו'

زیرا پیش از فرود آمدنِ نفس به این جهان، تا در بدن و در نفس حیوانی حیات بخش (Nefesh HaBahamis، **نפש הבהمیت**) پوشیده شود، با سرچشمه و ریشه‌اش، یعنی با آن‌که آن را صادر کرده بود، پیوند و یگانگی داشت؛ با شراره‌های آتش عشق، به‌طور طبیعی، همچون شعله‌ای که خودبه‌خود به بالا برمی‌خیزد و الی آخر.

پیش از آمدن به بدن، نفس با سرچشمه‌اش در ה' پیوند داشت و عشقی طبیعی و آتشین داشت؛ همچون شعله‌ای که به میل خود به بالا برمی‌خیزد. «نفس حیوانی حیات بخش» نیروی حیاتی‌ای است که به بدن و کشش‌هایش جان می‌دهد.

והיה לה בחי' אהבה ויראה טבעי' [טבעיים] בגילוי רב שהוא בחי' כסף וזהב. כסף מלשון נכסף נכספת³² דהיינו בחי' אהבה.³³

و مرتبة عشق و هیبت (אהבה ویرאה, ahavah veyirah) طبیعی در او با آشکارگی بسیار حضور داشت؛ این همان مرتبه / جنبه (בחینه, bechinah) «نقره و طلا» است. «نقره» (כסף, kesef) از تعبیر «نכסף نכسפת» (nichsof nichsafta)، یعنی «بسیار مشتاق شدی»، گرفته شده است؛ یعنی مرتبه عشق.

آن نفس، عشق و هیبت 'ה' را به گونه‌ای آشکار و طبیعی داشت؛ این دو «نقره و طلا» نامیده می‌شوند. واژه نقره، kesef، با فعل بیانگر اشتیاق پیوند دارد؛ چنان‌که لاوان به یعقوب (יעקب) گفت: «بسیار مشتاق شدی». از این رو نقره نماد عشق است.

5 وזהב מצפון יאתה³⁴ שהוא בחי' שמאל שהוא בחי' יראה³⁵ ואח"כ כשירדה הגשמה לעולם הזה להתלבש בגוף הגשמי

و «طلا از شمال می‌آید»؛ این مرتبه چپ است، که مرتبه هیبت است. و سپس، هنگامی که روح به این جهان فرود آمد تا در کالبد جسمانی پوشانده شود،

طلا با شمال پیوند دارد، و شمال نماد سوی چپ است؛ سوی قید و داوری. از این رو، طلا به معنای هیبت است. سپس بند به آنچه هنگام فرود آمدن روح به کالبد جسمانی رخ می‌دهد می‌پردازد.

הנה גם בחי' אהבה ויראה שהיה לה הם מסותרות ומכוסות בלב הגשמי ואינה יכולה לראות באהבה ויראה בהתגלות כל כך כבתחלה, ونמצא שנגרעו האהבה ויראה מערכם.

حتی مرتبه عشق و هیبتی که داشت (אהבה ویرאה, ahavah veyirah)، در دل جسمانی پنهان و پوشیده است، و دیگر نمی‌تواند اהבה ویرאה را چنان آشکارا که در آغاز می‌دید، بنگرد؛ پس معلوم می‌شود که از اندازه اהבה ویرאה کاسته شده است. در بدن، عشق و هیبت روح در دل جسمانی پنهان‌اند. روح دیگر نمی‌تواند آن‌ها را به روشنی پیشین احساس کند، پس از مرتبه نخستین خود فرو کاسته‌اند.

6 וא"כ למה זה ירדה הגשמה לעוה"ז מאחר שהיא ירדה גדולה וגרעון גדול מבתחילה. אך הנה כתיב טוב לי תורת פיך³⁶ מאלפי זהב וכסף.

اگر چنین است، پس چرا روح به این جهان فرود آمد، حال آنکه این فرود، نزولی بزرگ و کاستی‌ای عظیم نسبت به پیش از آن است؟ اما نوشته شده است: «تورات دهان تو برای من از هزاران طلا و نقره بهتر است.»

اگر فرود آمدن به بدن، عشق و هیبت (אהבה ویرאה, ahavah veyirah) روح را پنهان و کم‌رنگ می‌کند، پس چرا روح اصلاً فرود می‌آید؟ پاسخ با این آیه آغاز می‌شود: «تورات دهان تو برای من بهتر از هزاران طلا و نقره است.»

אלפי לשון לימוד³⁷ כלומר שיש לי יתרון ומעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מבחי' זהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה.³⁸

«هزاران» (אלפי, alfei) تعبیری از آموختن است. یعنی: در «تورات دهان تو» در این جهان برتری و فضیلتی دارم، بیش از مرتبه (בחیנה, bechinah) «طلا و نقره» ای که روح در آغاز به آن خو گرفته بود (لمודה, lemudah).

آلتر ربه (ادموی"ר הזקן) واژهٔ אלפי را، که معمولاً به معنای «هزاران» است، از ریشهٔ «به تو می‌آموزم» (אאלפך, a'alefcha) می‌خواند (Iyov 33:33)، پس معنای «آموخته به» یا «خوگرفته به» می‌دهد. بنابراین، آیه می‌گوید: توراتی که در این جهان به دست می‌آورم، از «طلا و نقره» - یعنی **אהבה وיראה** - که روح پیش از فرود آمدنش به آن خو گرفته بود، بهتر است.

بخش 4 • 71-10

خواستِ دل

7 והענין כמו שאמרו רז"ל [רבوتינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת³⁹ בתשובה⁴⁰ וכו' כי ע"י תשובה עילאה

מעומקא דלבא תהיה דביקת הנפש באלהים חיים יותר נפלאה ברעותא דלבא

و مضمون چنین است، چنان‌که حکیمان ما، یادشان برکت باد، گفتند: «یک ساعت در بازگشت (תשובה, teshuvah) بهتر است...»؛ زیرا از رهگذر بازگشتِ برتر (תשובה عילאה, teshuvah ila'ah)، از عمقِ دل، پیوندِ نفس با **אלקים** زنده، به واسطهٔ اشتیاقِ دل (רעותא دلبא, re'usa deliba)، شگفت‌انگیزتر خواهد بود،

حکیمان گفتند که یک ساعت بازگشت و اعمال نیک در این دنیا از تمام زندگی جهان آینده بهتر است. به واسطهٔ بازگشتِ برتر، یعنی بازگشت به **אלקים** از عمقِ دل، نفس به شکلی شگفت‌انگیزتر به **אלקים** می‌پیوندد؛ با «اشتیاقِ دل» (רעותא دلبא, re'usa deliba)، یعنی اشتیاقی عمیق‌تر از احساس.

כמ"ש לקמן, ונמצא שאע"פ [שאף על פי] שיש לה גרעון באהבה ויראה⁴¹ טבעי' [טבעיים] שבחיצוניות הלב

הגלויים מ"מ יהיה לה יתרון בבחי' רעותא דלבא^{42, 43} بنקודת פנימית הלב כיתרון האור הבא מן

החשך⁴⁴ דוקא.

چنان‌که در ادامه توضیح داده خواهد شد. پس روشن می‌شود که هرچند در عشق و هیبتِ طبیعی (אהבה وיראה, ahavah veyirah) که در بُعدِ بیرونیِ دل (חיצוניות, chitzoniyyus) آشکارند، نقصان دارد، با این‌حال در مرتبهٔ (בחیנה, bechinah) اشتیاقِ دل، در نقطهٔ بُعدِ درونیِ دل (פנימיות, pnimiyus)، برتری خواهد یافت؛ همچون «برتری نور [که از تاریکی می‌آید]»، و به‌ویژه.

پس نزول، معامله‌ای است که در آن نفس عشق و هیبتِ طبیعی و آشکاری را که در لایهٔ بیرونیِ دل دارد از دست می‌دهد، اما اشتیاقِ دل را در نقطهٔ درونیِ آن به‌دست می‌آورد. این همانند نوری است که به‌سبب بیرون‌آمدن از تاریکی، درخشان‌تر می‌تابد.

8 וביאור הענין כי הנה כתיב אני ראשון⁴⁵ ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים. פי' ע"ד מ"ש אני ה' לא שנית⁴⁶ ואתה הוא קודם שנברא וכו'

و توضیح مطلب این است: نوشته شده است: «من نخستینم و من آخرینم، و جز من هیچ اَلקים (Elokim) دیگری نیست.» یعنی، بر مبنای آنچه نوشته شده است: «من، ه'، تغییر نکرده‌ام»، و «تو [همان] بودی پیش از آن که جهان آفریده شود»، و مانند آن،

آلتر ربه (ادمو"ר הזקן) توضیحی ژرف‌تر را از ישعیا آغاز می‌کند: ه' نخستین است و جز او هیچ اَلקים نیست. او «نخستین و آخرین» را به معنای تغییرناپذیری ه' می‌خواند، چنان‌که در عبارت «تغییر نکرده‌ام» آمده است، و نیز در دعایی که می‌گوید ه' پس از آفرینش همان است که پیش از آن بود.

بלי שום שינוי כי אין בריאת עולמות עליונים ותחתונים תופסים מקום כלל וכולא קמיה כלא חשיב ממש.

بی‌هیچ تغییری؛ زیرا آفرینش عوالم بالا و پایین اصلاً جایی را اشغال نمی‌کند، و «همه در برابر او حقیقتاً هیچ به‌شمار می‌آید.» آفرینش هیچ تغییری در ه' پدید نمی‌آورد، زیرا عوالم در برابر او اصلاً «جایی» اشغال نمی‌کنند. در مقایسه با او، آنها حقیقتاً هیچ به‌شمار می‌آیند؛ چنان‌که زوهر (זהר) می‌گوید: «همه در برابر او هیچ به‌شمار می‌آید.»

9 ומבלעדי פי' מה שהוא זולת בחי' זו דהיינו באמצעות הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו]⁴⁷ בחי' זמן ומקום אין אלהים זולתי שהוא בחי' אלהים חיים ומלך עולם⁴⁸

و «جز من» به معنای آن چیزی است که بیرون از این مرتبه (bechinah, בחינה) است؛ یعنی در میانهٔ زمان، هنگامی که جهان چون موجودی قائم به خود و چیزی مستقل، در مرتبهٔ زمان و مکان، پدیدار می‌شود: [در آنجا] «جز من هیچ اَلקים (نام اَلקים، Elokim) دیگری نیست»؛ یعنی مرتبهٔ «اَلקים» زنده و پادشاهِ جاودان،

«جز من» به مرتبه‌ای دیگر اشاره دارد: جهان آن‌گونه که در زمان و مکان پدیدار می‌شود، همچون چیزی واقعی و قائم به خود. در آنجا ه' با نام اَلקים شناخته می‌شود؛ «اَلקים» زنده و پادشاهِ جاودان، یعنی جنبه‌ای از ه' که با جهان به‌مثابهٔ فرمانروای آن ارتباط دارد.

כמאמר ומבלעדיך אין לנו מלך גואל וכו' שכל העולמות עליונים ותחתונים נתהוו מבחי' מלכותו ית'

چنان‌که در این گفته آمده است: «و جز تو پادشاه و رهاننده‌ای نداریم»، و غیره؛ زیرا همهٔ عوالم برتر و فروتر از مرتبهٔ فرمانروایی (מלכות, Malchus) او، که متبارک است، پدید آمده‌اند،

دعای «جز تو پادشاهی نداریم» به همین نکته اشاره دارد. همهٔ عوالم، برتر و فروتر، از فرمانروایی ه'، یعنی مَلכות او، پدید آمده‌اند؛ مرتبه‌ای که از طریق آن می‌آفریند و فرمانروایی می‌کند.

וכדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים⁴⁹ וגו' ושם עלו השגת כל הנבראי' [הנבראים] העליונים ותחתוני' [ותחתונים] אבל בהקב"ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה^{50, 51}

چنانکه نوشته شده است: «فرمانروایی تو فرمانروایی همه عوالم است»، و غیره. ادراک همه آفریدگان برتر و فروتر تا همین جا می‌رسد. اما قدوس متبارک (הקב"ה, Kudsha Brich Hu)، در جلال و ذات خویش، «هیچ اندیشه‌ای او را در نمی‌یابد»،

ادراک هر آفریده‌ای، حتی عالی‌ترین فرشته، تنها تا این مرتبه فرمانروایی می‌رسد. ⁵¹ ⁵⁰ خود، در ذات خویش، فراتر از دسترس هر اندیشه‌ای است.

כי הוא רם ונשא מגדר ההשגה ואינו נתפס בתוך עלמין לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סובב בשום שכל והשגה בעולם אלא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק.⁵²

زیرا او برتر و والاتر از حدود ادراک است و درون عوالم به چنگ نمی‌آید؛ نه در مرتبه [نوری که] [همه عوالم را] پر می‌کند و نه در مرتبه [نوری که] [آنها را] فرا می‌گیرد؛ هیچ عقل یا ادراکی در عالم نمی‌تواند او را دریابد، بلکه تنها با خواست دل، «از درون انسان و با دلی ژرف».

هیچ ذهنی نمی‌تواند او را درون عوالم دریابد؛ نه به منزله نوری که هر عالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin) و نه به منزله نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin). تنها از راه خواست دل می‌توان به او رسید؛ همان که آیه از آن با تعبیر «از درون انسان و با دلی ژرف» یاد می‌کند.

10 וכמ"ש ממעמקים קראתיך⁵³ ה' מפני כי בחי' רעותא דלבא נמשך מהתבוננות זו עצמה אם ישים אליו לבו⁵⁴ دلית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא רם ונשא למעלי' [למעלה / למעלה] מעלה עד אין קץ ותכלית אפילו מבחי' חכמה עילאה.

چنانکه نوشته شده است: «از ژرفای تو را خوانده‌ام، ای ⁵³ ⁵⁴». زیرا مرتبه خواست دل از همین تأمل سرچشمه می‌گیرد، اگر دل به آن متوجه شود؛ اینکه هیچ اندیشه‌ای مطلقاً نمی‌تواند او را دریابد، و او بلندمرتبه و برافراشته است، پیوسته بلندتر و بلندتر، بی‌انتهای و بی‌کران، حتی فراتر از مرتبه حکمت (חכמה, Chochmah) اعلیٰ.

خواست دل از همین تأمل سرچشمه می‌گیرد: ⁵⁴ ⁵³ فراتر از هر اندیشه‌ای است، حتی فراتر از حکمت اعلیٰ. این همان ندای «از ژرفای» در آیه‌ای از Tehillim (תהלים) است.

אי לזאת תכסף ותכלה נפשו לבטל במציאות אליו יתב' [יתברך] לצאת ממאסר הגוף נרתקה ולהשתפך אל חיק אביה^{55, 56}

از این رو نفسش مشتاق و بی‌تاب می‌شود تا وجودش در برابر او، متبارک باد، به حالتِ خودنهی‌گری (ביטול, bittul) درآید؛ از زندانِ بدن، غلافِ آن، بیرون آید و خود را در آغوشِ پدرش بریزد.

وقتی نفس درمی‌یابد که **ה'** فراتر از هر فهمی است، آرزو دارد در او مستغرق شود، از بدنی که چون زندان در بندش نگاه داشته رها گردد و خود را در آغوشِ پدرش بریزد.

משא"כ הנשמה טרם ירידתה להתלבש בגוף היתה אהבתה ודבקותה בשרשה לפ"ע [לפי ערך] השגתה וכן לענין היראה:⁵⁷

اما نفس پیش از نزولش برای پوشیده‌شدن در بدن چنین نبود: عشق و پیوندش به ریشه‌ی خویش متناسب با [اندازه‌ی] ادراکِ خود بود؛ و در بابِ هیبت نیز چنین بود.

پیش از نزول، عشق و پیوند نفس به ریشه‌اش به اندازه‌ی آنچه از **ה'** درمی‌یافت بود، و هیبتش نیز همین‌گونه بود. بنابراین، اشتیاقی که از آگاهی به فراتر بودنِ **ה'** از فهمِ پدید می‌آید، امری تازه است که نفس تنها در اینجا، در این جهان، به دست می‌آورد.

بخش 5 • 111-12

یافتنِ **ה'** «از آنجا» در تبعید

11 והנה בזמן שהיה בהמ"ק [בית המקדש] קיים⁵⁸ היה נמשך בחינה זו רעותא דלבא מגילוי⁵⁹ אא"ס [اور אין
סוף] ב"ה בהיכל קדשי קדשים⁶⁰ כו' כמ"ש בתניא⁶¹ להיות בטל רצונו לרצונו ית' וכמ"ש כי תהיו לי
ארץ חפץ.⁶²

اکنون، در روزگاری که بیت‌المقدس برپا بود، این مرتبه از اشتیاقِ دل از تجلیِ نورِ بی‌پایان (اور אין سוף, Or Ein Sof)، متبارک باد، در تالارِ قدس‌الاقداس جاری می‌شد و جز اینها؛ چنان‌که در تانیا (תניא) توضیح داده شده است، تا اراده (רצון, ratzon) انسان در برابر اراده‌ی او، متبارک باد، به خودنهی‌گری (ביטול, bittul) برسد؛ و چنان‌که نوشته شده است: «زیرا شما برای من سرزمینی دلخواه خواهید بود.»

هنگامی که بیت‌المقدس برپا بود، تجلیِ آشکارِ نورِ بی‌پایانِ **ה'** در قدس‌الاقداس، خودبه‌خود این اشتیاقِ دل را برمی‌انگیخت، تا **רצון** انسان در برابر **רצוןِ ה'** به خودنهی‌گری برسد. تانیا قدس‌الاقداس را به مغز تشبیه می‌کند؛ جایی که نیروی حیاتِ نفس آشکار می‌شود، پیش از آنکه در سراسر بدن گسترش یابد. عبارتِ ملاکی، «سرزمینِ دلخواه»، قوم را مکانی می‌نامد که مایه‌ی خشنودیِ **ה'** است.

אך בזמן הגלות הנה כתיב ובקשתם משם את⁶³ ה' אלקיך ומצאת וגו' משם דייקא דהיינו כשתבונן על ההיפוך מדרכי ה' איך שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק כמו עובר רצונו

اما در دوران تبعید، نوشته شده است: «و از آنجا، ה' شما را خواهید جست و خواهید یافت [او را]»، و جز اینها. «از آنجا» مشخصاً؛ یعنی هنگامی که نقطهٔ مقابل راه‌های ه' را در نظر می‌گیرید و می‌بینید که چه اندازه از ه' دور است، با دوری‌ای به نهایت، مانند کسی که از رצון او سرپیچی می‌کند؛

در تبعید، آن تجلی آشکار از میان رفته است، و آیه می‌گوید ه' را «از آنجا»، از خود جایگاه تبعید، خواهیم یافت. «از آنجا» یعنی اندیشیدن به درست نقطهٔ مقابل راه‌های ه': چیزی که تا آنجا که ممکن است از او دور است، مانند کسی که از رצון او سرپیچی می‌کند.

ומאין נשפע להם שפע וחיות להיות בהם חיות וקיום מרצונו ית' שרצונו ית' הוא המחיה אותם כמ"ש ואתה מחיה את כלם.⁶⁴

و [در نظر بگیر] که فراوانی و نیروی حیات (חיות، chayus) از کجا به آنان می‌رسد، تا از رצון او، متبارک باد، حیات و هستی داشته باشند؛ زیرا رצון او، متبارک باد، به آنان حیات می‌بخشد، چنان‌که نوشته شده است: «و تو به همگی حیات می‌بخشی.»

سپس آدمی می‌اندیشد که چنین چیزی حیاتش را از کجا می‌گیرد: حتی آنچه از رצון ه' سرپیچی می‌کند، حیات و هستی‌اش را از همان رצون می‌گیرد، زیرا رצون او به همه چیز حیات می‌بخشد. این اندیشه بر این تناقض‌نا تکیه دارد: حتی آنچه در برابر ه' می‌ایستد، تنها از او حیات می‌گیرد.

אך על זה אמרו כמה ארך אפים לפניו^{65,66} שמבחי' ארך אפים נמשך ונשתלשל ממדרגות עליונות דרך נפילה להחיות העכו"ם [העובדי כוכבים ומזלות] אף שהם עוברי רצונו.⁶⁷

اما دربارهٔ این، گفتند: «چه بردباری درازی در پیشگاه اوست!»؛ زیرا از مرتبهٔ بردباری دراز (arech apayim, ארך אפים) جریان می‌یابد و از مراتب برتر، از راه سقوط، فرود می‌آید تا به ملت‌های بت‌پرست حیات ببخشد، هرچند از رצون او سرپیچی می‌کنند.

میشنا (משנה) از بردباری عظیم ه' سخن می‌گوید، و آدمی"ר הזקן توضیح می‌دهد که نیروی حیات ملت‌های بت‌پرست از صفت بردباری دراز سرچشمه می‌گیرد و با نوعی سقوط، از مراتب برتر فرود می‌آید. آنان حیات دریافت می‌کنند، هرچند برخلاف رצون او عمل می‌کنند.

12 וזהו אם לעוברי רצונו כך⁶⁸ לעושי רצונו על אחת כמה וכמה⁶⁹ שיושפע בחינת רצון עליון שהוא

למעלה מעלה מגדר עלמין

و این [استدلال] چنین است: اگر [چنین است] دربارهٔ کسانی که از اراده (רצון, ratzon) او سرپیچی می‌کنند، پس دربارهٔ کسانی که ارادهٔ او را به‌جا می‌آورند، به طریق اولی، مرتبه (בחינה, bechinah) ارادهٔ برتر به آنان افزوده خواهد شد؛ اراده‌ای که بسیار، بسیار فراتر از حدود عوالم است:

آلتر ربه (ادموی"ר הזקן) از کمتر به بیشتر استدلال می‌کند، همان‌گونه که גמרא (גמרא) چنین می‌کند: اگر کسانی که از ارادهٔ ה' سرپیچی می‌کنند، از آن حیات دریافت می‌کنند، پس کسانی که ارادهٔ او را به‌جا می‌آورند، به‌یقین بیشتر دریافت می‌کنند: خود ارادهٔ برتر را که بسیار فراتر از همهٔ عوالم است.

שלא בבחי' ירידת והשתלשלות המדרגות בבחי' חכמה ומדות אלא בבחי' פנימית נקודת הלב שהיא בחי' תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.⁷⁰

نه از راه فرود و زنجیرهٔ مراتب (השתלשלות, hishtalshelus)، در مرتبهٔ חכמה (Chochmah) و صفات عاطفی (مדות, middos)، بلکه در בחינה نقطهٔ درونی قلب، که בחינה بازگشت برتر (תשובה, teshuvah) است؛ بازگشتی که پیش از جهان بود. و این [معنای] «هنگامی که او را با تمام قلبت و با تمام جانت بجویی» است:

این اراده نه از طریق زنجیرهٔ مرتب مراتب، یعنی از راه عقل و عواطف، فرود می‌آید، بلکه به نقطهٔ درونی قلب می‌رسد؛ به مرتبهٔ بازگشت برتر که حکیمان آن را از جملهٔ اموری می‌شمارند که پیش از جهان وجود داشتند. ازاین‌رو، آیه می‌گوید که ה' را «با تمام قلبت و با تمام جانت» بجویید.

דהיינו שיהפך לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא ע"י בחי' רעותא דלבא זו למאוס בחי' עוה"ז ותענוגים ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית'.

یعنی قلبش از یک کرانه به کرانهٔ دیگر دگرگون شود و «تاریکی به نور بدل شود»، به‌واسطهٔ בחינהٔ این خواست دل: زندگی و لذت‌های این جهان را خوار بشمارد و دل و جانش را به سوی پیوستن به او، که متبارک است، بکشد.

جستن با تمام قلب یعنی قلب از یک کرانه به کرانهٔ دیگر دگرگون شود و تاریکی به نور بدل گردد. به‌واسطهٔ خواست دل، انسان به خوار شمردن لذت‌های این جهان می‌رسد و دل و جانش را به پیوستن به ה' می‌کشد.

تكميل تمثيل: حام و كنعان

13 והנה כל זה ע"ד משל הסוחר הנ"ל שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד.

اکنون، همه اینها بر وفق تمثيل بازرگانی است که پیشتر یاد شد؛ بازرگانی که نقره و طلا را از تملک خود بیرون می‌گذارد تا «بیراکند و افزون‌تر به دست آورد».

آلتر ربه (ادمو"ר הזקן) به بازرگانی بازمی‌گردد که نقره و طلای خود را واگذار می‌کند تا بیش از آنچه می‌بخشد به دست آورد.

כך הנשמה אע"פ [אף על פי] שמוציאה כסף וזהב שהוא בחי' אהבה ויראה הגלויים להתלבש ולהסתיר בגוף ונפש הבהמית הנה עי"ז יש לה יתרון בבחי' רעותא דלבא כרשפי אש מן ההפוך.

روح نیز چنین است: هرچند نقره و طلا را - که همان مرتبه / جنبه (בחינה, bechinah) عشق و هیبت (אהבה وיראה, ahavah veyirah) آشکار است - از خود بیرون می‌دهد تا در بدن و نفیس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) پوشیده و پنهان شود، از این راه در مرتبه اشتیاق دل، که همچون شراره‌های آتش از ضد آن برمی‌خیزد، برتری می‌یابد.

روح نیز عشق و هیبت آشکار خود، یعنی «نقره و طلای» خویش، را وا می‌گذارد و آن‌ها را در بدن و **نפש הבהמית** پنهان می‌کند. در عوض، اشتیاق دل را به دست می‌آورد؛ عشقی آتشین که درست از نقطه مقابل الوهیت برمی‌خیزد.

14 וזהו וחם הוא אבי כנען⁷¹ בזקף גדול⁷² שחמימות רשפי אש ושללהבת העולה למעלה מההיפוך הוא העושה בחי' כנען לסחור כנ"ל כמ"ש טעמה כי טוב סחרה⁷³ וגו'.

و این [معنای] «و **חם** (Cham) [گرما] پدر **کنعان** (Canaan) [تاجر] است» با **زکف גדול** (zakef gadol) [علامت تلاوتی مکث]؛ زیرا حرارت (**חמימות**, chamimus) شعله‌های آتش و زبانه آتشی که از نقطه مقابل رو به بالا برمی‌خیزد، همان چیزی است که مرتبه **کنعان** را برای تجارت پدید می‌آورد، چنان‌که پیشتر گفته شد؛ چنان‌که نوشته شده است: «او درمی‌یابد که تجارتش نیکوست»، و الی آخر.

در آیه، واژه «Cham» با نشان **زکف גדول** همراه است؛ نشانه‌ای از نغمه‌خوانی که بر واژه مکث می‌کند و، چنان‌که حسیدوت (**חסידות**, Chassidus) آن را می‌خواند، واژه را به بالا می‌برد. آلتر ربّه (Alter Rebbe) در واژه **חם** (Cham) واژه عبری حرارت، یعنی **חמימות** (chamimus)، را می‌شنود: گرمای شعله‌ای که از نقطه مقابل برمی‌خیزد، همان چیزی است که نفس را به یک «کنعان»، تاجری که تجارتش نیکوست، بدل می‌کند؛ چنان‌که سلیمان (**שלמה**) درباره زین شایسته می‌گوید: «او درمی‌یابد که تجارتش نیکوست.»

אך מתחלה צריך להקדים בחי' יראה תתאה שהיא נמשכת מבחינת מלכותו ית' שהיא נק' בחי' כנען העליונה דקדושה שמזה יעלה ויבא ויגיע להיות בחי' כנען בידו מאזני מרמה להגיע לבחי' רעותא דלבא בחי' פנימית הלב כנ"ל.

اما نخست باید [این راه را] با مرتبة هیبت فروتر آغاز کرد؛ هیبتی که از مرتبة فرمانروایی (מלכות, Malchus) او، که متبارک است، سرچشمه می‌گیرد؛ این مرتبه «کنعان برین قدوسیت» نامیده می‌شود. از همین جا برمی‌خیزد، می‌آید و به مرتبة «כנען: در دستش ترازوهای فریب است» می‌رسد، تا به مرتبة خواستِ دل، یعنی مرتبة بُعدِ درونی (פנימיות, pnimiyus) در قلب، برسد؛ چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

پیش از رسیدن به این مرتبه، نخست باید هیبتِ فروتر را داشت؛ یعنی ترسی ساده از ה' که از מלכות او، فرمانروایی‌اش، سرچشمه می‌گیرد. این מלכות همان کنعان برین و قدسی است. از آن بنیاد، انسان می‌تواند به مرتبة تاجری با «ترازوهای فریب» برسد؛ یعنی به خواستِ دل در نقطه درونی‌اش.

بخش 7 • 151

ندا از ژرفای دل

15 וזהו קרוב ה' לכל קוראיו⁷⁴ לכל אשר יקראהו באמת דהיינו באמתות נקודת לבו שהרי אנו רואים

דגנבא אפום מחתרता⁷⁵ רחמנא קריא ואעפ"כ [ואף על פי כן] עומד ברשעו ואינו שב מידיעתו

و این [معنای] «نام چهارحرفی (ה', Havayah) به همه کسانی که او را می‌خوانند نزدیک است، به همه آنان که او را به‌راستی می‌خوانند» است؛ یعنی در صدق نقطه قلبش. زیرا می‌بینیم که «دزد بر دهانه تونل، آن مهربان را می‌خواند»، و باین‌همه بر شرارتِ خود پای می‌فشارد و از آنچه آگاهانه [قصد دارد] باز نمی‌گردد.

ה' به کسانی نزدیک است که او را «به‌راستی» می‌خوانند؛ یعنی از نقطه راستین قلب. آلتِ ربه (אדמו"ר הזקן) نشان می‌دهد چرا این نکته اهمیت دارد: گمارا (גמרא) می‌گوید دزدی که در آستانه دستبرد زدن است، برای موفقیت به ה' دعا می‌کند؛ باین‌حال به جرم خود ادامه می‌دهد و از آنچه آگاهانه قصد کرده است باز نمی‌گردد.

و גם אנו רואים שיש אפילו מי שיוליד אהוי"ר [אהבה ויראה] בלבו וחולפת ועוברת כמו אחר התפלה כנ"ל.

و نیز می‌بینیم که حتی کسی هست که عشق و هیبت (אהבה ויראה, ahavah veyirah) را در قلبش پدید می‌آورد، اما این حالت می‌گذرد و از میان می‌رود، چنان‌که پس از نماز نیز چنین می‌شود، همان‌طور که پیش‌تر گفته شد.

حتی کسی که هنگام نماز عشق و هیبتِ واقعی را در خود برمی‌انگیزد، ممکن است دریابد که اندکی پس از آن این احساس می‌گذرد و از میان می‌رود.

והיינו מפני שאינו נתפס אלא במוחו ושכלו בבחי' מקיף אבל אינו נכנס לפני ולפנים שיתפעל הלב באמת לאמתו מעומקא דלבא

و این از آن روست که این حالت تنها در ذهن و عقل او ادراک می‌شود، به صورت یک [نور] فراگیر (مקיף، makif)، اما به درونی‌ترین ژرفا راه نمی‌یابد تا قلب از ژرفای خود به راستی و به تمامی متأثر شود.

این از آن روست که احساس تنها در ذهن باقی مانده بود؛ امری که از بیرون فراگیر است و هرگز به درونی‌ترین ژرفای قلب راه نیافت. قلب از ژرفای خود حقیقتاً متأثر نشده بود.

משא"כ כשיקראוהו באמת דהיינו מעומקא דלבא הנה שפת אמת תכון לעד⁷⁶ ובל תמוט עולם ועד⁷⁷:

اما برعکس، هنگامی که او را به راستی می‌خوانند، یعنی از ژرفای قلب، آنگاه «لپ راستی تا ابد استوار خواهد ماند» و تا ابدالآباد نخواهد لغزید.

هنگامی که کسی از ژرفای قلب به ⁷⁷ ندا می‌دهد، آیه وعده می‌دهد که «لپ راستی تا ابد استوار خواهد ماند». چنین ندایی پایدار است و تزلزل نمی‌یابد.

بخش 8 • 161-19

دو صدای یعقوب

16 והנה כתיב הקל קול יעקב⁷⁸ קדמאה חסר ו' שהוא בחי' קלא דלא אשתמע וקול בתראה מלא ו' שהוא

בחי' קלא דאשתמע כמ"ש בזוהר הקדוש^{79, 80}.

اکنون نوشته شده است: «صدا، صدای یعقوب (یعقب) است»: واژه نخست [کول (kol)] بدون حرف واو (vav) نوشته شده است؛ این مرتبه صدایی است که شنیده نمی‌شود. واژه دوم «کول» با واو کامل نوشته شده است؛ این مرتبه صدایی است که شنیده می‌شود، چنان‌که زوهار مقدس (זהר) توضیح می‌دهد.

در آیه «صدا، صدای یعقوب است»، واژه نخست کول بدون واو نوشته شده و واژه دوم واو دارد. بنا بر زوهار، آلتیه واژه نخست را صدایی درونی می‌خواند که شنیده نمی‌شود، و واژه دوم را صدایی که شنیده می‌شود.

וביאור הדברים הנה בחי' יעקב הוא⁸¹ יו"ד עקב פי' שהיו"ד שהוא תחלת המחשבה ביו"ד נברא עוה"ב [עולם הבא]⁸² הוא נמשך לבחי' עקב ורגל שהוא בחי' הדבור.

و توضیح مطلب چنین است: مرتبة یعقوب، «یود-عاقب» (ی"ד עקב، yud-akev؛ یعنی «یود و پاشنه») است. یعنی یود (ی"ד، yud)، که آغاز اندیشه است - «جهان آینده با یود آفریده شد» - به مرتبة پاشنه و پا کشیده می‌شود؛ مرتبه‌ای که همان گفتار است.

نام یعقوب به صورت یود و عاقب خوانده می‌شود: حرف یود و پاشنه. یود، کوچک‌ترین حرف، آغاز اندیشه است؛ حکمای ما می‌گویند جهان آینده با یود آفریده شد. یود تا پاشنه و پا امتداد می‌یابد، و این دو نماز گفتارند.

ویעקב הוא מברית מן הקצה אל הקצה.⁸³ מריש כל דרגין. ובכל מדרגות עליונות יש ג"כ בחינת ראש ורגל⁸⁴

و یعقوب همان [میله‌ای است که] «از یک انتها تا انتهای دیگر می‌گذرد»، «از سر همه مراتب». و در همه مراتب برتر نیز جنبه سر و پا وجود دارد،

زوهار، یعقوب را میله مرکزی مشکان می‌خواند که از یک انتها تا انتهای دیگر، از بالاترین مرتبه تا پایین‌ترین مرتبه، امتداد داشت. هر مرتبه برتر نیز «سر» و «پا» دارد.

כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא⁸⁵ וכתیب והארץ הדום רגלי⁸⁶ וכתیب ומקום רגלי אכבד⁸⁷ ویעקב הוא בחי' יו"ד עקב בכל עולם ועולם לפי ערכו.^{88, 89}

چنان‌که نوشته شده است: «و پاهای او در آن روز خواهند ایستاد»؛ و نوشته شده است: «و زمین زیرپایی من است»؛ و نوشته شده است: «و مکان پاهایم را گرامی خواهم داشت». و یعقوب در هر عالم و عالمی، بنا بر اندازه همان عالم، مرتبة یود-پاشنه است.

سخنان پیامبران از «پاهای» ה' و «زیرپایی» او یاد می‌کنند و نشان می‌دهند که حتی در بالا نیز پایین‌ترین بخش وجود دارد. بنابراین یعقوب، یودی که تا پاشنه امتداد می‌یابد، در هر عالم بر حسب مرتبة خاص آن حضور دارد.

17 והנה בחינת קלא דאשתמע הוא בחי' התורה שהוא בחי' המשכה כמשל הקול המחבר וממשיך מצפוני

כוונת הלב לבא לידי גילוי בדבור וכך התורה היא בחי' חכמה עילאה בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא

اکنون، مرتبه آوای شنیده شده، مرتبه توره است؛ یعنی مرتبه فرودآوردن، مانند تمثیل صدایی که اندیشه های نهان قلب را پیوند می دهد و به ظهور می رساند تا در گفتار آشکار شوند. به همین ترتیب، توره مرتبه حکمت (Chochmah, חכמה) متعالی است؛ مرتبه «حکیم است، اما نه با حکمتی شناخته شده».

آوای شنیده شده همان توره است: همان گونه که صدا اندیشه های نهان قلب را به گفتار می رساند، توره نیز حکمت پنهان 'ה' را به ظهور می آورد. توره حکمت متعالی است که در دعای الیاهو (אליהו) در تیکونی زوهار (תיקוני זוהר) گفته می شود که 'ה' «حکیم است، اما نه با حکمتی شناخته شده».

18 שהרי טעמי המצות לא נתגלו להיות בהתגלות רב להבין כל עמקי סודותיה בפרטי פרטות ונמשכה

לבחי' גילוי ע"י התלבשותה בדברים גשמיים סדר זרעים מועד וכו'.

زیرا علت های **המצות** (mitzvos؛ فرمان های توره) با گشودگی بسیار آشکار نشده اند تا بتوان همه ژرفای اسرارشان را با ریزترین جزئیات فهمید؛ و توره از راه پوشیده شدن در امور جسمانی به مرتبه ظهور فرود آمده است: ترتیب **زرעים** (Zeraim)، **موעד** (Moed) و جز آن.

از همین رو، علت های **המצות** به طور کامل آشکار نشده اند. در عوض، توره با پوشیده شدن در امور جسمانی، مانند احکام کشاورزی، اعیاد و دیگر ترتیب های میشنا (משנה)، به ظهور می آید.

18 והוא בחי' קול והמשכה של יעקב יו"ד עקב דהיינו מבחי' יו"ד שהוא חכמה עילאה להיות נמשך עד

עקב והוא עשי' [עשיה].

و این مرتبه صدا و امتداد نزول یعقوب (יעקب)، یود - עֶקֶב (יו"ד עקב, yud-akev) است؛ یعنی از مرتبه حرف یود (יו"ד, yud)، که حکمت برین (חכמה, Chochmah) است، تا پاشنه، که عالم عمل (עשיה, Asiyah) است، پایین کشیده شود.

صدای شنیده شده یعقوب، یود حکمت برین است که تا پاشنه، یعنی عالم عمل و پایین ترین عالم، امتداد می یابد.

אך כדי שיהיה האדם כלי ומכון שיהיה חכמה עילאה שורה ומתגלה בו בעסק התורה צריך להיות

תחלה בבחי' בטול בבחי' רעותא דלבא

اما برای آن که انسان ظرف و جایگاهی باشد که حکمت برین در آن آرام گیرد و در هنگام مطالعه تورات آشکار شود، او باید نخست در مرتبه خودنفی گری (ביטול, bittul)، در مرتبه خواست دل، باشد،

برای آن که حکمت برین هنگام آموختن تورات در انسان آرام گیرد، او باید نخست در حالت **بیטול**، خودنفی گری، یعنی خواست دل، باشد. این همان صدای ناشنیده ای است که باید نخست پدید آید.

והוא בחי' קלא דלא אשתמע דרוח אמשוך רוח⁹⁰ להיות אור ה' שורה ומתגלה בו להיות חכמת ה' בקרבו בהתגלות וחב"ד [וחכמה בינה ודעת] שבנפשו בטלים וטפלים אליו והוא ענין אתדבקות רוחא ברוחא.

که همان مرتبة صدای ناشنیده است؛ زیرا «روح، روح را جذب می‌کند»، تا نور ه' در او آرام گیرد و آشکار شود، و حکمت ه' در او آشکارا جای گیرد و حکمت (حکמה)، فهم (בינה، Binah) و شناخت (דעת، Daas) در نفس او در برابر او در حالت بیטול باشند و تابع او شوند. و این همان معنای «پیوند روح با روح» است.

زوهار (זהר) می‌گوید: روح، روح را جذب می‌کند؛ یعنی اشتیاق درونی، نور و حکمت ه' را فرومی‌کشد تا در درون انسان آشکار شود. عقل خود او، یعنی حکمت، فهم و شناخت او، در برابر آن در حالت بیטול قرار می‌گیرد؛ و این همان پیوند روح با روح است.

19 וע"ז נאמר אלוהי בקרבי וכתוב ואשים דברי בפיך.⁹¹ דברי ממש כי דבר ה' זו הלכה⁹² היא היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו.

و درباره این امر گفته شده است: «ה'! من در درون من است»؛ و نوشته شده است: «و سخنانم را در دهانت نهادم». «سخنانم» به معنای حقیقی کلمه؛ زیرا «کلام ه' همان قانون شرعی (הלכה، halachah) است»؛ همین است که در او آشکار می‌شود و همین است که از گلو او سخن می‌گوید.

وقتی انسان به این نحو در حالت خودنفی‌گری (بیטול، bittul) قرار دارد، ه' «درون» اوست و سخنان خود ه' در دهان اوست. گمارا (גמרא، Gemara؛ تلمود) عبارت «کلام ه'» را در کتاب عاموس (עמוס) به הלכה تفسیر می‌کند؛ بدین ترتیب، کلام ه' در او آشکار می‌شود و از گلو او سخن می‌گوید.

ולכן נאמר על התורה בי מלכים יملוכו.⁹³ ואמרینן מאן מלכי רבנן.⁹⁴ ומתניתא מלכתא.⁹⁵

ازاین‌رو درباره تورات گفته شده است: «به واسطه من پادشاهان فرمان می‌رانند»؛ و می‌گوییم: «پادشاهان چه کسانی‌اند؟ عالمان ربّانی»؛ و «میشنا (משנה، Mishnah؛ متنی بنیادین شریعت شفاهی) ملکه است».

ازاین‌رو حکمت (חכמה، Chochmah)، یعنی تورات، می‌گوید: «به واسطه من پادشاهان فرمان می‌رانند»؛ گمارا عالمان ربّانی را «پادشاهان» می‌خواند، و «משנה» را «ملکه» می‌نامد.

כי להיותו בביטול אל דבר ה' ורצונו וחכמתו ואינו תופס מקום מצד עצמו כלל הנה דבר המלך הוא השלטון⁹⁶ והוא בחי' מלך שגוזר ואומר שאם יטעון ראובן כך כו' יהיה כך.

زیرا چون او در برابر کلام ه'، اراده او و حکمت او در حالت بیטول است و از جانب خود هیچ جایگاهی ندارد، «کلام پادشاه نافذ است»؛ و او در مرتبة پادشاهی است که حکم می‌راند و می‌گوید: اگر روبین (ראובن، Reuven) چنین ادعا کند، و مانند آن، حکم چنین خواهد بود،

ازآنجا که عالم در برابر کلام ه'، اراده او و حکمت او در حالت بیטول است و برای خود هیچ جایگاهی قائل نیست، حکم او از اقتدار ه' برخوردار است: مانند پادشاهی که سخنش قانون است و حکم می‌کند اگر روبین چنین ادعایی کرد، داوری چنین خواهد بود.

וכן לעשות כך ושלא לעשות כך וכו' ואינו בבחי' עבד כ"א בעשיית המצות שהוא כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו: ⁹⁷

و نیز: چنین باید کرد و چنان نباید کرد، و مانند آن. او در مرتبه خدمتکار نیست، مگر هنگام انجام فرمان‌های دینی (מצות، mitzvos)؛ در این کار، مانند خدمتکاری است که فرمان‌های پادشاه را به‌جا می‌آورد و سخنانش را اجرا می‌کند. او همچنین حکم می‌کند چه کاری رواست و چه کاری ناروا. در مطالعه تورات، او پادشاه است؛ و تنها هنگام انجام **מצות** خدمتکار است و فرمان‌های پادشاه را به‌جا می‌آورد.

بخش 9 • 2011-22

توضیح آیه: دو سکونت

20 וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו. וישב הוא ענין השפלה וירידה ממקום עמידתו. ופי' שבחי' יעקב יו"ד עקב נמשך ونשפל להיות בארץ מגורי אביו.

و این [معناي] «و یعقوب (یعقب) در سرزمین اقامت‌های پدرش (مגורי، megurei) ساکن شد» است. «ساکن شد» (וישב، vayeshev) بر پایین کشیدن و فرود آمدن از جایگاهی که شخص در آن ایستاده بود دلالت می‌کند. و مقصود این است که مرتبه یعقوب، «یود-پاشنه» (یو"ד عקב، yud-akev)، پایین کشیده و فروآورده می‌شود تا در «سرزمین **مگوری** پدرش» باشد. اکنون آیه آغازین تفسیر می‌شود. «ساکن شد» یعنی فرود آمدن از جایگاه خود: یعقوب، یعنی یود که تا پاشنه امتداد می‌یابد، به پایین کشیده و فروآورده می‌شود تا در «سرزمین **مگوری** پدرش» باشد.

ومגורי יש בו ב' פי' הא' הוא לשון יראה ⁹⁸ והב' הוא לשון אוצר ⁹⁹ כמו מגורה מלאה פירות ^{100, 101} שהוא כלי שאוצרין לתוכו ושניהם עולים בקנה אחד כי יראת ה' היא אוצרו ¹⁰² כתיב.

و **مگوری** دو معنا دارد: معنای نخست، هیبت و ترس است؛ و معنای دوم، انبار است، چنان‌که گفته می‌شود «انبار غله (**مگوره**، megurah) پُر از محصول»؛ ظرفی که [محصول] را در آن انبار می‌کنند. و این دو معنا با یکدیگر سازگارند، زیرا نوشته شده است: «هیبتِ ה' گنجینه اوست.»

واژه **مگوری** دو معنا دارد: هیبت، مانند هراس (**مگور**، magor)، و انبار؛ زیرا انبار غله را **مگوره** می‌نامند. این دو معنا با هم سازگارند، زیرا در آیه آمده است: «هیبتِ ה' گنجینه اوست.»

21 וכן בדברי רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] אוצר של יראת שמים¹⁰³ שהיא בחי' יראה עילאה יראה בשת בבחי'

בטול הוא כלי קבול לחכמה עילאה שיהא שורה ומתגלה בו

و همچنین در سخنان حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، آمده است: «گنجینه‌ای از ترس آسمانی»؛ این مرتبه هیبت برتر، یعنی هیبت شرم، در مرتبه خودنهی‌گری (بیטול, bittul) است: ظرفی پذیرنده برای حکمت برتر (חכמה, Chochmah)، تا در آن جای گیرد و آشکار شود.

حکیمان از «گنجینه‌ای از ترس آسمانی» سخن می‌گویند. این همان هیبت برتر، یعنی هیبت شرم در برابر عظمت ה'، است که خودنهی‌گری است؛ و این گنجینه ظرفی است که حکمت برتر می‌تواند در آن جای گیرد و آشکار شود.

ونקרא מגורי אביו כי יעקב הוא בחי' יו"ד עקב הוא בחי' הארה והמשכה מבחי' חכמה עילאה להמשיך

עד סוף כל דרגין. ובחי' חכמה עילאה נק' אביו.¹⁰⁴

و این «مگوری پدرش» نامیده می‌شود (מגורי, megurei؛ [محل سکونت])، زیرا یعقوب (יעקב) مرتبه یو"ד عקב (יו"ד عקב, yud-akev؛ [یود پاشنه]) است؛ او مرتبه روشنایی و امتداد از حکمت برتر است، تا [آن را] تا فرجام همه مراتب فرود آورد. و حکمت برتر «پدرش» نامیده می‌شود.

این هیبت «مگوری پدرش» نامیده می‌شود، زیرا یعقوب امتداد حکمت برتر تا پایین‌ترین مرتبه است و حکمت برتر «پدر» او نامیده می‌شود. پس «سرزمین مگوری پدرش» همان هیبت برتری است که حکمت پدرش را در خود جای می‌دهد.

22 והנה זה הוא בבחי' יחודא עילאה ואתדבקו' רוחא ברוחא בעסק התורה להיות בטל אליו ית' בבחי'

חכמה עילאה כנ"ל.

اکنون، این در مرتبه یگانگی برتر (יחודא עילאה, yichuda ila'ah) و پیوستن روح به روح در اشتغال به تورات است؛ تا در مرتبه حکمت برین (חכמה, Chochmah) در برابر او، متبارک باد، به خودنهی‌گری (بیטול, bittul) برسد، چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

هرچه تا اینجا گفته شد به یگانگی برتر (יחודא عילאה) تعلق دارد؛ جایی که شخص در مطالعه تورات در برابر ה' خودنهی‌گر می‌شود و روحش به روح ה' می‌پیوندد. در این یگانگی، جهان در برابر ה' هیچ به‌شمار می‌آید.

אך בבחי' יחודא תתאה דהיינו להיות כלי ומכון לשבתו ית' בבחי' קיום העולם בבחי' מלכותו שיהיה גם בזה שורה ומתגלה בחי' ה' אחד.

اما در مرتبه یگانگی فروتر (יחודא תתאה, yichuda tata'ah), یعنی آن که ظرف و جایگاهی برای سکونت او، متبارک باد، باشد؛ در مرتبه وجود جهان و در مرتبه فرمانروایی او (מלכות, Malchus), تا در این نیز مرتبه «نام چهارحرفی (ה', Havayah) یگانه است» برقرار شود و آشکار گردد:

یگانگی فروتر (יחודא תתאה) نیز هست: تبدیل تداوم وجود جهان - که از فرمانروایی (מלכות) ה' سرچشمه می گیرد - به سکونتگاهی برای او. مقصود آن است که یگانگی ה' در خود جهان آشکار شود.

הנה זה נמשך ע"י ישיבה והשפלי [והשפלה] אחרת ממדתו של יעקב להמשיך מדת חסד מראש כל דרגין עד סוף כל דרגין בארץ התחתונה הוא כנען שהוא בחי' מלכותו ית' ומלך במשפט יעמיד ארץ¹⁰⁵ והוכן בחסד כסא.¹⁰⁶

این امر از راه استقرار و فرود آمدن دیگری در صفت یعقوب (יעקב) کشیده می شود، تا صفت مهر (חסد, Chesed) را از سر همه مراتب تا پایان همه مراتب، در سرزمین فرودین - یعنی کنعان - فرود آورد؛ سرزمینی که مرتبه فرمانروایی او، متبارک باد، است؛ و «پادشاه زمین را با عدالت استوار می سازد» و «تخت با مهر استوار می شود».

این امر به استقرار و فرود آمدن دیگر از صفت یعقوب نیاز دارد: فرود آوردن مهر، از بالاترین مرتبه تا پایین ترین مرتبه، در سرزمین فرودین، کنعان، که فرمانروایی ه' است. آیات می گویند پادشاه زمین را به واسطه عدالت برپا می دارد و تخت او با مهر استوار می شود.

שקיום העולם הוא בחסד כמ"ש עולם חסד יבנה¹⁰⁷ דהיינו בעשיית המצות בכלל ששרשם הוא בחי' חסד ובפרטות הוא מצות הצדקה וחסד שלכן היא נקראת בשם מצוה סתם כו' שהיא שקולה כנגד כל המצות¹⁰⁸ כמ"ש בתניא:¹⁰⁹

زیرا وجود جهان به واسطه مهر است، چنان که نوشته شده است: «جهان بر مهر بنا می شود»؛ یعنی به واسطه انجام فرمان های دینی (מצות, mitzvot) به طور کلی، که ریشه آنها مرتبه مهر (חסد) است؛ و به طور خاص، به واسطه فرمان صدقه و مهر (מצוה, mitzvah). از این رو آن را به سادگی «מצوה» می نامند، و غیره؛ زیرا با همه فرمان های دینی (מצות) برابر است، چنان که در تانیا (تניא) توضیح داده شده است.

جهان بر مهر استوار است: به طور کلی، از راه همه فرمان های دینی (מצות) که ریشه شان مهر است، و به طور خاص، از راه صدقه. از این رو حکیمان صدقه را به سادگی «מצوה» می نامند و آن را برابر با همه فرمان های دینی (מצوت) می دانند؛ چنان که تانیا توضیح می دهد.

در کار بندگی

پیوند خود را با **ه'** با میزان عشق و هیبتی که احساس می‌کنید نسنجید: روح دقیقاً برای رسیدن به اشتیاقی عمیق‌تر، از ژرفای دل، به پایین فرود آمد؛ اشتیاقی که از تأمل در این‌که **ه'** فراتر از هر اندیشه‌ای است پدید می‌آید، حتی هنگامی که با چیزی روبه‌رو می‌شوید که به نظر از او دور است. پیش از مطالعه تورات، خود را کنار بگذارید تا حکمت **ه'** در شما جای گیرد؛ و مهر او را از راه فرمان‌های توراتی در جهان جاری سازید، بیش از همه از راه صدقه.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا بازرگانی که ظاهراً پولش را «از دست می‌دهد»، تصویر مناسبی برای فرودآمدن روح به بدن است؟
2. خواست دل چه تفاوتی با عشق و هیبتی دارد که روح پیش از فرودآمدنش داشت، و چرا برتر است؟
3. یافتن **ه'** «از آنجا»، در تبعید، با تأمل در آنچه با او مخالفت می‌کند به چه معناست؟
4. چرا صدای ناشنیده خودنفری‌گری باید پیش از صدای شنیده‌شده مطالعه تورات بیاید؟
5. «مگوری پدرش» و «سرزمین کنعان» چگونه با یگانگی برتر و یگانگی فروتر متناظرند؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 וישב יעקב

یادداشت می‌گوید که رونوشتِ مَعامار به قلم میتلر ربه (ادمو"ר האמצעי) در اینجا چاپ شده است.

یادداشتِ كهوت

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי במאמרי אדה"ז פרשיות ע' קפג. באחד מכת"י רשום שהוא משנת תקס"ג. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות וכו' באוה"ת בראשית כרך ב רנא, ב. כרך ה תתפח, א. הערה תתצח, א. תתצט, ב. כרך ז תתלז, א. תתלז, ב. חלק מהמאמר מובא גם בד"ה וישב יעקב תרל"ט ע' נד. בד"ה מי כה' אלקינו תרל"ט ע' סד. לכללות מאמר זה ראה פלח הרמון בראשית צו, ג. ד"ה זה תשכ"ז. תשמ"א. תשמ"ו.

2 וישב יעקב

آیة آغازین پاراشا که توصیف دوگانه‌اش از سرزمین، چارچوب سراسر این مقاله حسیدی (مאמר, maamar) را شکل می‌دهد.

Genesis 37:1 בראשית ל"ז:א'

וישב יַעֲקֹב בָּאָרֶץ מִגּוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

And Jacob dwelt in the land of his father's sojournings, in the land of Canaan

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشتِ كهوت

בראשית לז, א.

3 גם כפל לשון

یادداشت به شرح Kli Yakar بر آیة ارجاع می‌دهد که آن نیز به تعبیرِ دوگانهٔ آیة می‌پردازد.

یادداشتِ كهوت

ראה בכלי יקר. ובשיחת ש"פ וישב תשכ"ב. בבוך 633: כפל מלת בארץ תרי זימני: הנה כתיב.

4 אתהלך לפני ה'

سرایندهٔ مزامیر که از مرگ نجات یافته است، می‌گوید: «در سرزمین‌های زندگان» در پیشگاه نام چهارحرفی (ה', Havayah) گام خواهم زد؛ یعنی در میان زندگان. آلتِ ربه (ادمو"ר הזקן) واژهٔ جمع «سرزمین‌ها» را به دو مرتبه از ظرف‌های حیات الهی تفسیر می‌کند.

Psalms 116:9 תהלים קט"ז:ט'

אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:

I shall walk before the L-RD In the lands of the living

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشتِ كهوت

תהלים קטז, ט.

5 שיש שני ארצות

یادداشت می‌گوید **اور התורה** به این بخش دربارهٔ دو «سرزمین» ارجاع می‌دهد.

یادداشتِ كهوت

באוה"ת חיי שרה קיח, א. סה"מ תרל"ב ע' שצ וע' שצח. ד"ה אך בגורל תרמ"ז ע' יד מציינים לכאן.

6 (וכמו חיים לשון רבים

رونوشتِ دیگر جمع‌بودن «حیات» را «گونه‌های بسیار نیروی حیات» توضیح می‌دهد.

یادداشتِ كهوت

דהיינו רבוי מיני חיות — מאמרי אדה"ז פרשיות ע' קפד. ועייך שם. מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"ז. [בבוך 633 ליתא כל המוסגר]. באוה"ת רנא, ב מצייך שהגה"ה זו היא ממנהרי"ל אחי כ"ק אדה"ז.

7 בכל התורה ארץ כנען

در دست‌نوشتهٔ 633 این عبارت آمده است: «در تعبیر «سرزمین کنعان».

Genesis 17:8 בראשית י"ז:ח'

וְנָתַתִּי לְךָ וּלְיִלְדֶּיךָ אַחֲרַיִךְ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיךָ אֶת כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאֻחָזֶת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹקִים:

And I will give unto thee, and to thy seed after thee, the land of thy sojournings, all the land of Canaan, for an everlasting possession; and I will be their G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Numbers 34:2 במדבר ל"ד:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנִחְלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֹתֶיהָ:

Command the children of Israel, and say unto them: When' ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Numbers 32:26 במדבר ל"ב:כ"ו

טַפְּנוּ נַשִּׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֶמְתָּנוּ יְהִי־שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:

Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Joshua 22:9 יהושע כ"ב:ט'

וַיָּשְׁבוּ וַיָּלְכוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וְחֲצֵי שְׁבֹט מְנַשֶּׁשֶׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשֻׁלָּה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן לְלֶכֶת אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם אֲשֶׁר נֶאֱחָזְיָהּהָ עַל־יַפִּי ה' בְּיַד־מֹשֶׁה:

And the children of Reuben and the children of Gad and the half-tribe of Manasseh returned, and departed from the children of Israel out of Shiloh, which is in the land of Canaan, to go unto the land of Gilead, to the land of their possession, whereof they were possessed, according to the commandment of the L-RD by the hand of Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشتِ كهوت

א"י שממערב לירדן, בראשית יז, ח. במדבר לד, ב. שם לה, י. ארץ ישראל שמעבר לירדן מזרחה נקראת לרוב בשם ארץ הגלעד — במדבר לב, כו. כט. יהושע כב, ט ועוד. בבוך 633: בלשון ארץ כנען.

8 חם הוא אבי כנען

تورات حام (חם) را پدرِ کنعان (כנעن) معرفی می‌کند؛ ازاین‌رو، نام «سرزمین کنعان» برای سرزمین مقدس، نسبتی نه‌چندان افتخارآمیز به نظر

מי איד.

Genesis 9:18 בראשית ט:י"ח

ויהיו בני נח היצאים מן התבה שם ונקם וקם הוא אבי קנען:

And the sons of Noah, that went forth from the ark, were Shem, and Ham, and Japheth; and Ham is the father of Canaan

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאשט קהוט

בראשית ט, יח.

9 ומה הוא היחוס שבח א"י בזה

יבדאשט מיגוידי Pelach HaRimon בה מידראשי אסטנאד מיכנד כה קנען רא זרפי מעיוב ו תבאשדע מיחאנד: אין בראשית פרשני רא תיזטר מיכנד כה צרא סרזמין מקדס בה נא אوست.

Bereshit Rabbah 36:2 בראשית רבה ל"ו:ב

(איוב לד) ירוע כבירים לא חקר וגו' הריעו אנשי דור המבול במעשיהם הרעים, ואין חקר, אין חקר במעשיהם הרעים. (שם) ויעמד אחרים תחתם, אלו בני נח. ויהיו בני נח שם חם ויפת. (ישעיה מג) גם מיום אני הוא ואין מידי מציל, מאומות העולם. אפעל ומי ישיבנה, כל פעולות ומחשבות שפעלתי עם דור המבול. מי אמר לי: לא עשית כשורה!? אבל נח, נכנס בשלום ויצא בשלום, ויהיו בני נח היוצאים וגו'. וחס הוא אבי כנען, אביו דפחתא, שלושה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ.

למה הדבר דומה? לדגה גדולה נפצצה ...

He shatters [yaroa] the powerful without number..." (Job 34:24) – the [powerful] men of the generation of the Flood performed evil [here'u] with their evil deeds. "Without number" – their evil deeds were innumerable. "And sets others in their place" (Job 34:24) – these are the descendants of Noah: "The sons of Noah...were Shem, Ham, and Yefet." "Indeed, from when there was day, I am He, and there is no savior from My hand" (Isaiah 43:13) – from among the nations of ... the world. "I will act, and who can

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

יבדאשט קהוט

בפלה הרמון צו, א מביא שענין כנען הוא מדריגה פחותה, כמארז"ל (ב"ר פל"ו) ע"פ וחס הוא אבי כנען אבי פחתא כלי פחות וגרוע ומקולקל, וא"כ למה תקרא א"י על שמו. ע"ש.

10 (גם להבין . . מרמה)

אין עבארט דאחל פראנז דר דסטנושטהי אז מעאמרהי אלטר ריה אמה, אמה דר דסטנושטה 633 נישט.

יבדאשט קהוט

מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"ז. בבזך 633 ליתא המוסגר.

11 כנען בידו מאזני מרמה

הושע (הושע) אפראים (אסרים) רא «קנעני» מיחאנד: בזרגאני בא תראזוי פרייבאר כה פרייבארי רא דוסט דארד (וואז) כנען (kena'an) דר מענאי סאדהש «בזרגאן» (אסט); אין מאמר או רא אז נו בהצורט בזרגאן מקדסי מיחאנד כה פראי בהדסטאורדן, אז ציזי מיגזרד.

Hosea 12:8 הושע י"ב:ח

כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב:

As for the trafficker, the balances of deceit are in his hand. He loveth to oppress

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאשט קהוט

הושע יב, ח.

12 גם מה שכתוב ולא יהיה כנעני עוד

אור התורה פרשני רא תיזטר מיכנד: אגר איה מקצודש קנען מלעון בוד, מבל רופן בוד; אמה צון צוד סרזמין קנען נאמידע מישוד, באיד קנעני דר קדאסט מראד באשד. פס צרא נבודן או מאיה סטאיש אסט?

יבדאשט קהוט

"דאם כפשוטו דכנעני קאי על ארור כנען א"ש, אבל מאחר שנק' ארץ ישראל ארץ כנען א"כ מוכרח שזהו כנען דקדושה, א"כ מהו המעלה והשבח ולא יהי עוד כנעני וגו' " — אוה"ת בראשית כרך ב רנב, א.

13 כך יש כל בחי' אלו בקדושה

יבדאשט מיגוידי אור התורה מואצעי רא פהרסט מיכנד כה דר אנהא לאבני מקדס ו עיסויי מקדס תוציח דאדע שדעאנד.

יבדאשט קהוט

באוה"ת בראשית כרך ב רנב, א מציינ למקומות שמבואר ענין לבן דקדושה, עשו דקדושה.

14 ולא יהי עוד בבית ה' צבאות

אחרין איה זכריא: דר אן רוז דיגר הייך «קנעני» אי, יעניי בזרגאני, דר חאנה ה', פרמאנרואי ספאהא, נחואהד בוד. אלטר ריה מיפרסד אגר «קנען» מענאי מקדס ניש דארד, אין צה סטאיש אסט?

Zechariah 14:21 זכריה י"ד:כ"א

והיה קליסיר בירושלם וביהודה קדש לה' צבאות ובאו קליהזקחים ולקחו מהם ובשלו בהם ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות ביום ההוא:

Yea, every pot in Jerusalem and in Judah shall be holy unto the L-RD of hosts; and all they that sacrifice shall come and take of them, and see the therein; and in that day there shall be no more a trafficker in the house of the L-RD of hosts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאשט קהוט

זכרי' יד, כא.

15 זה לעומת זה עשה אלהים

קוהליס (קהלת) מיגוידי ה' יקי רא דר בראר דיגרי אפרידי; אמוזהאי חסיד (חסידות, Chassidus) אין רא נאזר בה מואזאט מיאן קדאסט ו צדי אן מיאנד.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז':י"ד

ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה גם את־ה' לעמתי עשה האֱלֹהִים עֲלֵי־דָבָר שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוֹמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בנד 2

16 שלשה בני נח . . ג' בחי גווני קשת

אור הורה אמוזה אריזאל רא שר ח מידי כה סה רנג רנגינ קמאן, סה פסר נוחאנד כה דר או מנדרג שדעאנד.

יבדאשט קהוט

לקוטי תורה להאריז"ל פ' נח. דנה בעצמו הוא היסוד וגו' גווני הקשת הוא ג' בניו כלולים בו כו'. נתבאר באוה"ת וישב כרך ה תתפח, ב.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 מפזר ונוסף עוד

سليمان (שלמה) می‌گوید: «یکی هست که می‌پراکند و با این حال بیشتر به دست می‌آورد؛ آلتَر رَبه (ادمو"ר הזקן) این آیه را دربارهٔ بازرگان و نیز دربارهٔ نفس به کار می‌گیرد؛ نفسی که آنچه از دست می‌دهد، در حقیقت به دست می‌آورد.

Proverbs 11:24 משלי י"א:כ"ד

יש מפזר ונוסף עוד וחשד מישר אך-למחסור:

There is that scattereth, and yet increaseth; And there is that withholdeth more than is meet, but it tendeth only to want

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Pesachim 50a:23 פסחים נ' א:כ"ג

מתני' מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות — עושין. מקום שנהגו שלא לעשות — אין עושין. ההולך במקום שעושין למקום שאין עושין, או ממקום שאין עושין למקום שעושין — נוהגין עליו חומרי מקום שניצא משם וחומרי מקום שהלך לשם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

משלי יא, כד. וראה שער המצות להאריז"ל (פ' ראה מצות הצדקה), וראה ספר הלקוטים פ' תצוה. (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בד"ה וישב יעקב תשכ"ז). ושם מוסיף: "דתכלית ענין המסחר הוא הריוח, וכמארז"ל [ב"מ מ, ב] זבון וזבין תגרא איקרי בתמי". בפלח הרמון צז, ג מביא ראי' כלום זורע אדם קב כו'. הג"ה בגיליון תר"א "ע' פסחים ג, א (ממורי נ"ע)".

24 בא אחיד במרמה

اسحاق (יצחק) به عيسو (עשו) می‌گوید که يعقوب (יעקب) برکت را «با فریب» گرفت؛ این ماامר (maamar) این «فریب» را به ترازوهای کنعان و به سود نهفته در تبعید پیوند می‌دهد.

Genesis 27:35 בראשית כ"ז:ל"ה

ויאמר בא אחיד במרמה ויקח ברכתך:

And he said: 'Thy brother came with guile, and hath taken away thy blessing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

בראשית כז, לה.

25 עת אשר שלט האדם

كوهليس (קהלת) از فرمانروایی انسان بر انسان، به زیان خود او، سخن می‌گوید: آلتَر رَبه این سخن را بر تبعید تطبیق می‌کند؛ جایی که فرمانروایی فرمانروا سرانجام به زیان خودش تمام می‌شود، زیرا قداست از آن بیرون کشیده می‌شود.

Ecclesiastes 8:9 קהלת ח':ט'

את-כל-יזה ראיתי ונתון את-לבי לכל-מעשה אשר נעשה תחת השמש עת אשר שלט האדם באדם לרע לו:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

קהלת ח, ט.

26 לא גלו ישראל

آلتَر رَبه در آنجا توضیح می‌دهد که اگر معبد برپا بود، جرقه‌ها خودبه‌خود در قداست جذب می‌شدند، همچون شمع در برابر مشعلی بزرگ؛ در تبعید،

17 يادداشت Kehot برای این عبارت به Genesis 9:22 ارجاع می‌دهد.

Genesis 9:22 בראשית ט:כ"ב

וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני-אחיו בחוץ:

And Ham, the father of Canaan, saw the nakedness of his father, and told his two brethren without

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 כנען פירושו סוחר

آن مامار توضیح می‌دهد که زمین از راه پیمان ختنه به ابراهیم (آברהם) داده شد، و این وعده با دادن «سرزمین کنعان» علوی و روحانی به او تحقق یافت؛ کنعانی مقدس، همانند کنعانی که این مامار در پی رسیدن به آن است.

يادداشت كهوت

בבא בתרא עה, א. תנחומא מסעי ט. ת"ב שם ז. במדב"ר פכ"ג יו"ד. ע' בלקו"ת פ' עקב בד"ה להבין שורש טעם וקישור, ובאה"ת פ' בשלח ע' תרג. ובפ' ואתחנן ע' קכט. ובפ' עקב ע' תקלג. סה"מ אידיש ע' 91 עה"פ ותמת שרה.

19 כנען פירושו סוחר

گمارا (גמרא, Gemara) واژهٔ «کنعانی» را به معنای بازرگان تفسیر می‌کند؛ معنایی که آلتَر ربه (ادمو"ר הזקן) بر آن بنا می‌کند.

Bava Batra 75a:5 בבא בתרא ע"ה א:ה'

והשא"ר — מחלקין אותו, ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים — שגאמר: "הצוהו בין כנענים"; ואין "כנענים" אלא תגרים — שגאמר: "כנען בקדו מאנני מרמה לעשק אהב". ואי בעית אקמא, מהקא: "אשר סחריה שרים, כנעניה נכבדי ארץ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

20 כנען פירושו סוחר

میدراش (مדרش, Midrash) نیز، که در يادداشت كهوت به آن استناد شده، «کنعان» را واژه‌ای برای بازرگانان می‌داند.

Bamidbar Rabbah 23:10 במדבר רבה כ"ג:י'

21 כנעני' נכבדי ארץ

نبوت اشعيا (ישعיהو) دربارهٔ صور، که در آن گفته شده «بازرگانانش (כנעניה, kin'aneha) ارجمندان زمین‌اند»، نشان می‌دهد که کنعان (כنعن, kena'an) به معنای بازرگان است.

Isaiah 23:8 ישعיהו כ"ג:ח'

מי נעץ זאת עלי-צר המעטירה אשר סחריה שרים כנעניה נכבדי-ארץ: Who hath devised this against Tyre, the crowning city, Whose merchants are princes, Whose traffickers are the honourable of the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ישע'י כג, ח. ראה ויקרא רבה פ"ז.

3 بند

22 تصویر پیامبر از کنعان (כنعن) بازرگان با ترازوهای تقلبی، اکنون چنین بازخوانی می‌شود: بازرگانی که برای سود بردن، از ثروت خود می‌گذرد.

Hosea 12:8 הושע י"ב:ח'

כנען בקדו מאנני מרמה לעשק אהב:

As for the trafficker, the balances of deceit are in his hand. He loveth to oppress

اسرائيل بايد بيرون رود و آنها را بالا ببرد، و از همين رو حکماي ما ميگويند که تبعيد براي افزوده شدن گروندگان بود.
يادداشت كهوت
נסמן לעיל ו, א.

27 لا גלו ישראל אלא להוסיף עליהם

گمارا (گمرا) میگوید که اسرائیل فقط برای آن به تبعید رفت که گروندگان به آنان بپیوندند؛ این **مأمر** آن را به پالایش جرعه‌های قداست در میان ملت‌ها تفسیر می‌کند.

Pesachim 87b:3 פסחים פ"ז ב'ג'

”וַתֵּהָרַג וַתִּלְד לוֹ בֶן וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו קָרָא שְׁמוֹ יִרְעָאֵל כִּי עוֹד מַעַט וּפְקָדְתִּי אֶת דְּמֵי יִרְעָאֵל עַל בֵּית יְהוָה וְהַשְׁבַּתִּי מִמְּלָכּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַתֵּהָרַג עוֹד וַתִּלְד בֵּת וַיֹּאמֶר לוֹ קָרָא שְׁמָהּ לֹא רַחֲמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֶרְחֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׂא אִשָּׁא לָהֶם וַתֵּהָרַג וַתִּלְד בֶּן וַיֹּאמֶר (ה') אֵלָיו) קָרָא שְׁמוֹ לֹא עַמִּי כִּי אֶתֶּם לֹא עַמִּי וְאֲנֹכִי לֹא אֶהְיֶה לָכֶם”

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

28 בלע המות

پیشگویی اینکه ه' مرگ را برای همیشه فروخواهد بلعید، نتیجه‌ نهایی پالایشی است که از طریق تبعید انجام شده است.

Isaiah 25:8 ישעיהו כ"ה:ח'

בִּלְע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה אֶדְנִי ה' דְּמָעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים וְחָרַפַּת עַמּוֹ יִסִּיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי ה' דִּבֶּר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ישע'י כה, ח.

بند 4

29 وאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ

وعدۀ زکریا (זכریה) مبنی بر اینکه ه' روح ناپاکی را از سرزمین برخواهد داشت؛ این، تکمیل پالایش است.

Zechariah 13:2 זכריה י"ג:ב'

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נָאֵם ה' צָבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹת הַעֲצָבִים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכָּר עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רִיחַ הַטֹּמְאָה אֶעֱבִיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

זכרי' יג, ב.

30 וגלה כבוד ה'

وعدۀ اشعيا (ישعיהو) مبنی بر اینکه شکوه ه' آشکار خواهد شد و همهٔ بشر آن را خواهند دید.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

וְגִלְיָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken

.it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ישע'י מ, ה.

31 כי עין בעין יראו

این پیشگویی که در آینده بازگشتِ ه' به صهیون «چشم در چشم» دیده خواهد شد.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח'

קוֹל צִפְיָהּ נִשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו וְרִנְנוּ כִּי עֵין בְּעֵין יֵרְאוּ בָשׁוּב ה' צִיּוֹן:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ישע'י נב, ח.

32 נכסף נכספת

لابان (לבן) به یعقوب (יעקב) میگوید: «تو بسیار مشتاق خانهٔ پدرت بودی؛ آلتَر ربه (ادمو"ר הזקן) واژهٔ «نقره»، כסף (kesef), را از همين واژهٔ بيانگر اشتقاق مشتق می‌کند.

Genesis 31:30 בראשית ל"א:ל'

וַעֲתָה הֲלֹךְ הִלַכְתָּ כִּי־נִכְסַף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה גָּנַבְתָּ אֶת־אֱלֹקֵי:

And now that thou art surely gone, because thou sore longest after thy father's house, wherefore hast thou stolen my gods

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

בראשית לא, ל.

33 دهינו בחי' אהבה

در آنجا، آلتَر ربه فرمان عشق ورزیدن به ه' با تمام دل و جان را چنین توضیح می‌دهد: آدمی تأمل کند که هیچ اندیشه‌ای به او احاطه نمی‌یابد، تا آنجا که عقل، گفتار و کردار او در برابرش به خودنمی‌گری (בישול, bittul) می‌رسند؛ این عشقی از سرِ واگذاری خویشتن است.

يادداشت كهوت

ראה לקמן פו, ד. מד, ג. באוה"ת וישב רנג, ב מציינ: וכמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי.

بند 5

34 וזהב מצפון יאתה

ایوب (ایوب) میگوید طلا از شمال می‌آید؛ آلتَر ربه (ادمو"ר הזקן) شمال را سوی چپ، جانبِ هیبت، می‌خواند.

Job 37:22 איוב ל"ז:כ"ב

מִצְפּוֹן זָהָב יֵאָתֶה עַל־אֲלוֹת נוֹרָא הוּד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

איוב לו, כב.

35 שהוא בחי' שמאל שהוא בחי' יראה

اور התורה پیوند طلا با هیبت را با استناد به **זהר** تأیید می‌کند؛ **זהر** می‌گوید «طلا» به **ראש השנה** (Rosh Hashanah), روزِ داوری, اشاره دارد، و **ראש השנה** مرتبةٔ هیبت است.

يادداشت كهوت

באור"ת וישב שם: וכמ"ש בזה"ב פי תרומה דקל"ה א' וזהב דא ר"ה יומא
דדינא ור"ה הוא בחי' יראה.

بند 6

36 טוב לי תורת פיך

مزمورسرا میگوید تورات دهان **ה'** برای او از هزاران سکۀ طلا و نقره بهتر است؛ آلتّر ربه (**אדמו"ר הזקן**) ואזֶּ **אלפי** (alfei) را به معنای «آموخته در» میخواند؛ طلا و نقره – یعنی عشق و هیبت (**אהבה** و **יראה**، ahavah veyirah) – همان چیزهایی بودند که نفس پیش از نزولش به آن‌ها خو گرفته بود.

Psalms 119:72 תהילים קי"ט:ע"ב

טוב־לי תורת־פיך מֵאלְפֵי זָהָב וְכֶסֶף:

The law of Thy mouth is better unto me Than thousands of gold and silver

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کהوت

תהלים קיט, עב. בלקו"ת בלק סז, ד ומוסיף כ"ק הצ"צ "וממ"ש כאן [בלקו"ת] יובן יותר מש"ש [בתו"א]. אוה"ת חקת ע' תתכט. מכאן ואילך ראה סה"מ עטרי"ת ע' שע. סה"מ תרצ"ז ע' 190 ואילך.

37 אלפי לשון לימוד

اور هاتورا از این خوانش «**אלפי**» به معنای آموختن، بر پایهٔ آیهٔ «حکمت را به تو می‌آموزم»، پشتیبانی می‌کند.

یادداشت کהوت

באור"ת וישב רגז, ב: כמו אאלפך חכמה.

38 שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה

در آنجا، روح‌ها پیش از فرود آمدنشان «دختران اورشلیم» نامیده می‌شوند؛ آنان هنوز در سرچشمۀ خویش مندرج‌اند و در نور بی‌پایان (**اور** **אין** **סוף**, Or Ein Sof) در حالتِ خودنفی‌گری (**ביטול**, bittul) هستند؛ این همان حالتی است که روح در آن به عشق و هیبت خو گرفته بود.

یادداشت کהوت

ראה לקו"ת שה"ש ו, א.

بند 7

39 יפה שעה אחת

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کהوت

אבות ד, יז.

40 יפה שעה אחת בתשובה

میشنا (**משנה**) می‌گوید یک ساعت بازگشت (**תשובה**, teshuvah) و کردارهای نیک در این جهان، از تمام حیاتِ عالمِ آینده بهتر است؛ آلتّر ربه (**אדמו"ר הזקן**) از آن برای نشان‌دادنِ برتری‌ای که از نزولِ نفسِ حاصل می‌شود، بهره می‌گیرد.

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד':י"ז

הוא הִנֵּה אוֹמֵר, יָפָה שָׁעָה אַחַת בַּתְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרֵת רוּחַ בְּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

41 שיש לה גרעון באהבה ויראה טבעית שבחיצוניות הלב

אור התורה توضیح می‌دهد که نقصان، کاهشِ ادراکِ نفس است و بهره در دلِ درونی از راه تأمل در این حاصل می‌شود که هیچ اندیشه‌ای به **אלקים** احاطه نمی‌یابد؛ همچنین عبارت «توراتِ دهان تو برای من بهتر است» را توضیح می‌دهد.

یادداشت کהوت

נתבאר בארוכה באור"ת בראשית כרך ב רגז, ב ד"מ"ש שיש לה גרעון . . . הלב היינו מצד שנתמעט השגתה כו' ויש לה יתרון בפנימי' הלב ע"י אם ישים אליו לבו דלמתב"כ" ע"ש בארוכה שמבאר מהו טוב לי תורת פיך.

42 שאע"פ . . בבחי' רעותא דליבא

این یادداشت به بحثِ **אור התורה** دربارهٔ این موازنه میان نقصان و بهره اشاره می‌کند.

یادداشت کהوت

ראה אוה"ת פי וישב רסה, ב.

43 בבחי' רעותא דלבא

אור התורה در اینجا و جاهای دیگر به این نکته اشاره می‌کند و اشتقاقِ دل را «مقصودِ نزول به این دنیا» می‌خواند، زیرا **אלקים**, که هیچ اندیشه‌ای به او احاطه نمی‌یابد، تنها از طریقِ آن درک می‌شود.

یادداشت کהوت

בענין רעותא דלבא ראה באור"ת ואתחנן כרך ו ע' ב'רסט שמציין לכאן ולכמה מקומות בדא"ח: "בד"ה וישב יעקב בענין רעותא דלבא שהיא תכלית הירידה בעוה"ז כי למתב"כ כ"א ברעו"ד הוא נתפס".

44 כיתרון האור הבא מן החשך

کوהלס (**קהלת**, Koheles) از برتریِ نور بر تاریکی سخن می‌گوید؛ اندیشهٔ **חסیدی** (**חסידות**, Chassidus) آن را نوری ویژه می‌خواند که از خود تاریکی پدید می‌آید.

Ecclesiastes 2:13 קהלת ב':י"ג

וְרָאִיתִי אֲנִי שֵׁשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה מִן־הַסְּכָלוֹת פִּתְרוֹן הָאוֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ:

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excel-leth darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 8

45 אני ראשון

ה' اعلام می‌کند که او نخستین و آخرین است و جز او **ה'** دیگری نیست؛ این گفتار (**מאמר**, maamar) دو نیمۀ آیه را به‌منزلۀ دو مرتبه می‌خواند.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו'

כֹּה־אָמַר ה' מִלְּדִישָׁרָאֵל וְגַאֲלוּ ה' עֲבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלָעַדִּי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And be-side Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کהوت

ישע"י מד, ו. קטע מכאן מובא באור"ת נ"ך כרך ב ע' תתו. וראה באור"ת ואתחנן כרך ו ע' ב'רע.

46 אני ה' לא שנית

ה' میگوید که تغییر نکرده است؛ این مبنای این سخن است که آفرینش در او تغییری ایجاد نمی‌کند.

Malachi 3:6 ملاכי 3:6

כי אני ה' לא שניתی ואתם בני-יעקב לא כלייתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ملاכי 3، 6.

بند 9

47 دهینو بامצעעות הזמן שנראה העולם ליש ودבר בפ"ע

اور هتوراه می‌افزاید که سرچشمه‌ای که این مرتبه را می‌آفریند، جنبه الهی است که از راه انقباض و «فضای خالی‌شده» عمل می‌کند و پوشیده‌شدن در ده مرتبه تجلی نامیده می‌شود.

یادداشت کھوت

”وبחי' מקור המהווה בחי' זו הוא אלקותו ית' על ידי צמצום ומקום פנוי, ונק' התלבשות בעשר ספירות” אוה”ת בראשית כרך ב רנה, ב.

48 אלהים חיים ומלך עולם

یرمیا (ירמיהו)، ה' را «ه' زنده و پادشاه جاودان» می‌خواند؛ این مرتبه ه' به‌عنوان فرمانروای عوالم است.

Jeremiah 10:10 یرمיהו 10:10

וה' אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא—אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מְקַצֵּפוֹ תַרְעֵשׁ הָאָרֶץ וְלֹא יָכֹלוּ גוֹיִם וְעַמּוֹ:

But the L-RD G-d is the true G-d, He is the living G-d, and the everlasting King; At His wrath the earth trembleth, And the nations are not able to abide His indignation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 מלכותך מלכות כל עולמים

داوود (דוד) می‌گوید فرمانروایی ه' بر همه عوالم است؛ آتزر به (ادمو"ר הזקן) می‌آموزد که همه عوالم از این مرتبه فرمانروایی پدید می‌آیند.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלֻכּוֹתֶךָ מְלֻכּוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשִׁלְתֶּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהילים קמה, יג.

50 לית מחשבה תפיסא ביה

اور هتوراه می‌افزاید که «هیچ اندیشه‌ای او را درنمی‌یابد» حتی درباره حکمت برتر نیز صادق است.

یادداشت کھوت

אפילו חכמה עילאה — אוה”ת וירא כרך ד תשמ, א.

51 לית מחשבה תפיסא ביה

دعای الياهو (אליהו) در مقدمه תיקוני זהר (תיקוני זהר) می‌گوید که هیچ اندیشه‌ای نمی‌تواند ה' را به‌هیچ‌وجه دریابد.

Tikkunei Zohar 17a:10–12 תקוני הזהר י"ז א:י"ב-י"ג

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

52 מקרב איש ולב עמוק

آیه از درون انسان و قلبی ژرف سخن می‌گوید؛ در اینجا، مقصود نقطه درونی قلب است که در آن می‌توان به ه' رسید.

Psalms 64:7 תהילים ס"ד:ז

יַחְשׁוּ־עוֹלוֹת תִּמְנוּ חֶפֶז חֶפֶז וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֵמֶק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 10

53 ממעמקים קראתוך

در یکی از سرودهای صعود، سراینده مزامیر از ژرفای پریشانی به نام چهارحرفی (ה', Havayah) فریاد می‌زند: «از ژرفاها». آتزر به (ادمو"ר הזקן) ژرفاها را ژرفای دل می‌خواند؛ جایی که خواست دل از آن برمی‌خیزد.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קל, א.

54 אם ישים אליו לבו

اليهو (אליהו) به ايوب (ايوب) می‌گوید: اگر او دل خویش را به انسان معطوف کند، روح و دم او را به سوی خویش باز می‌گیرد و همه موجودات جسمانی جان می‌سپارند. آتزر به این آیه را درباره انسان می‌خواند: اگر انسان دل خود را به سوی ه'، که فراتر از هر اندیشه‌ای است، متوجه کند، جانش مشتاق است که نزد او گردآورده شود؛ این اشتیاقی است که در سطرهای بعد توصیف می‌شود.

Job 34:14 איוב ל"ד:יד

אִם־יִשֶּׁם אֱלֹוֹ לְבוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֲלֹוֹ יִאָּסֶף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

איוב לד, יד.

شرح تنيא از ازيادآمدن نفس در اشتياق، از راه تأمل در عظمت ه؛ همان حرکت روحانی که اینجا توصيف شده است.

Tanya, Likkutei Amarim 50:6 تنيא، חלק ראשון؛ ليكوتي אמרים 50:6

... "ואם רץ לבך - שוב לאחד" פירוש "ואם רץ לבך" - היא תשוקת הנפש שבלב בחלל הימני، כשמתגברת ומתלהבת ומתלהטת במאד מאד עד כלות הנפש ממש، להשתפך אל חיק אביה חיי החיים ברוך-הוא، ולצאת ממאסרה בגוף הגופני וגשמי לדבקה בו ותכרה - אזי، זאת ישיב אל לבו: מאמר רבותינו זכרונם לברכה، כי "על פרקך אתה חיי" בגוף הזה להחיותו، כדי להמשיך חיים עליונים מחיי החיים ברוך-הוא למשה، על ידי תורת חיים، ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC) יאדאשט כהוט

ראה תניא פ"ג. לקמן סז, א. וש"ב.

56 לצאת . . ולהשתפך אל חיק אביה

תניא عشقی همچون شعله‌های آتش را توصيف می‌کند که از تأمل در این حقیقت پدید می‌آید که همه‌چیز در برابر ه' هیچ است؛ عشق همچون شعله‌ای زیانه می‌کشد که می‌خواهد فتیله‌اش را ترک کند، تا سرانجام نفس در اشتياق از پا می‌افتد.

Tanya, Likkutei Amarim 50:6 تنيא، חלק ראשון؛ ليكوتي אמרים 50:6

... "ואם רץ לבך - שוב לאחד" פירוש "ואם רץ לבך" - היא תשוקת הנפש שבלב בחלל הימני، כשמתגברת ומתלהבת ומתלהטת במאד מאד עד כלות הנפש ממש، להשתפך אל חיק אביה חיי החיים ברוך-הוא، ולצאת ממאסרה בגוף הגופני וגשמי לדבקה בו ותכרה - אזי، זאת ישיב אל לבו: מאמר רבותינו זכרונם לברכה، כי "על פרקך אתה חיי" בגוף הזה להחיותו، כדי להמשיך חיים עליונים מחיי החיים ברוך-הוא למשה، על ידי תורת חיים، ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC) יאדאשט כהוט

ראה תניא פ"ג. לקמן לה, ב.

57 בחי' רעו"ד נמשך מהתבוננות זו עצמה

אור התורה توضיח می‌دهد که نفس در این جهان، به‌ویژه از راه میتزواها، که اراده' هستند، به خواست دل - یعنی اراده' فرائر از عقل - دست می‌یابد.

יאדאשט כהוט

"הטעם שדווקא בעוה"ז תגיע לבחי' רעו"ד שהו"ע הרצון שלמעלה מהשכל، נתבאר בד"ה מי מנה [לקו"ת בלק סז, ד] שהוא ע"י המצות שהם רצה"ע" - אוה"ת וישב (כרך ה) תתצ, ב ע"ש.

58 והנה בזמן שהיה בהמ"ק קיים

در آنجا این بند کلمه‌به‌کلمه نقل شده است و «سرزمین دلخواه» به معنای لذت (تענוג، taanug) و رצון درونی توضيח داده می‌شود؛ آرزوی نفس برای آنکه سراپا در ه' مستغرق گردد.

יאדאשט כהוט

קטע מכאן מובא בלקו"ת נשא כד, ב. ע"ש.

اور هاتوره به‌جاي «از تجلی»، عبارت «و تجلی» را می‌خواند.

יאדאשט כהوت

באוה"ת יתרו שם: וגילוי.

60 בהיכל קדשי קדשים

اور هاتوره قدس‌الاقדاس را بر اساس فصل‌های ۵۱-۵۲ تانیا توضيח می‌دهد: همچون نیروي حیات نفس که در مغز آشکار می‌شود و از آنجا به همه' اندام‌ها گسترش می‌یابد؛ همچنین به توضيח آن درباره' «قدس‌الاقداس» به‌عنوان مرتبه‌ای بالاتر از نوری که همه' عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין، sovev kol almin) ارجاع می‌دهد.

יאדאשט כהوت

באוה"ת יתרו שם: "וענין היכל קה"ק מבואר בתניא פרק נ"א ונ"ב שהוא עד"מ התגלות החיות מהנשמה במוחין שבראש ששם גילוי כללות החיות וממנו נמשך לכל הרמ"ח אברים כו', ועמ"ש ע"פ שבת שבתון בפ"י קדש הקדשים שהוא ענין מה שלמעלה גם מסוכ"ע כו'" ע"ש בארוכה עפ"י כהאר"ז"ל.

61 כמ"ש בתניא

تانیا تجلی حضور الهی (שכינה, Shechinah) در قدس‌الاقداس را با این تمثيل توضيח می‌دهد که نیروي حیات نفس در مغز آشکار می‌شود و از آنجا به سراسر بدن گسترش می‌یابد.

יאדאשט כהوت

פרק נב. בבוך 1118 ובבוך 633: בלק"א. בלקו"ת נשא כד, ב מעתיק הלשון מכאן "בסש"ב". "היינו כמ"ש בתניא בענין גילוי השכינה המשל מהתלבשות כללות חיות הנפש במוחין, וכך הוא עתה בחי' התלמוד כמארז"ל משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה. והיכל ק"ק הוא כחב"ד דבריא"ה" - אוה"ת בראשית כרך ב ע' רנו סע"א ע"ש בארוכה איך זה שייך לארץ חפץ.

62 כי תהיו לי ארץ חפץ

ملاخی می‌گوید که ملت‌ها اسرائیل را خوشبخت خواهند خواند: «زیرا شما سرزمینی دلخواه خواهید بود». آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) این آیه را چنین می‌فهمد که اسرائیل از راه قرار دادن اراده (רצון, ratzon) خویش در حالتِ خودنفي‌گری (ביטול, bittul) در برابر رצון او، به جایگاهی برای خشنودي' بدل می‌شود.

Malachi 3:12 ملاכי ג'י"ב

ואֲשֶׁרוּ אֲתֶכֶם כְּלִי-הַגּוֹיִם כִּי־תִהְיוּ אִתָּם אֶרֶץ חָפֵץ אֲמַר ה' צְבָאוֹת:

And all nations shall call you happy; For ye shall be a delight-some land, Saith the L-RD of hosts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יאדאשט כהוט

מלאכי ג, יב.

63 ובקשתם משם את ה' אלקיך

موسی (مשה) پیشگویی می‌کند که اسرائیل از تبعید، ه' خویش، نام چهارحرفی (ה', Havayah)، را خواهد جست و خواهد یافت؛ آلتز ربه بر عبارت «از آنجا» تأکید می‌کند: از ژرفای خود تبعید.

Deuteronomy 4:29 דברים ד' כ"ט

ובקשתם משם את־ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

דברים ד, כט. ראה לקמן פ, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרג. אוה"ת פ' חקת ע' תשצח מצייך לכאן.

64 ואתה מחי את כולם

דעאי לאו יאן מי گوید ה' به همه چیز حیات می بخشد؛ این مبنای این سخن است که حتی آنچه با رצון او مخالفت می کند، از رצון او حیات می گیرد.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אתה יהוא ה' לבדך אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה היםים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לה משתחווים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

נחמיה ט, ו.

65 כמה ארך אפים לפניו

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

يادداشت كهوت

אבות ה, ב.

66 כמה ארך אפים לפניו

מישנא (משנה) ده نسل را از آدم نخستین (آدم הראשון) تا نوح (נח) برمی شمرد تا نشان دهد ه' تا چه اندازه شکیباست؛ آلتز ربه شکیبایی را مجرای می سازد که نیروی حیات (חיות, chayus) از طریق آن به کسانی می رسد که با رצון او مخالفت می کنند.

Pirkei Avot 5:2 משנה אבות ה:ב

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מקעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מקעיסין ובאין, עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם:

ten generations from Adam to Noah, in order to [There were] make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until He brought upon them the waters of the flood. [There were] ten generations from Noah to Abraham, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until Abraham, came and received the reward of all of them

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

67 בזמן שהי' בהמ"ק . . רעותא דלבא

تسماح تسدک می افزاید که اشتیاق دل, رצ ون برتر از عقل است؛ چنان که در مامار Mi Manah Afar Yaakov توضیح داده شده است.

يادداشت كهوت

באוה"ת פ' ראה ע' תשצט מוסיף ע"ז כ"ק אדמו"ר הצ"צ: פ' רע"ד בד"ה מי מנה עפר יעקב שהוא הרצון שלמעלה מהשכל" עכ"ל. ראה באוה"ת בראשית כרך ה תתצט, ב. יתרו ע' תתקג.

بند 12

68 אם לעוברי רצונו כך

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

يادداشت كهوت

סוף מכות.

69 אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה

در پایان Makkos, ربي عقیوا (ربي عقیبا) استدلال می کند که اگر ه' با کسانی که برخلاف اراده اش عمل می کنند چنین نیکو رفتار می کند، با کسانی که اراده اش را به جا می آورند به مراتب بیشتر چنین خواهد کرد؛ آلتز ربه (آدمو"ر حזק) این استدلال را بر اراده متعالی تطبیق می دهد.

Makkot 24b:1-2 مכות כ"ד ב:א-ב

באש, ולא נבקה?! אמר להן: לך אנן מצחק, ומה לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שקתוב בו "והזר הקרוב יומת", ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבקה?!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

70 כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך

بخش پایانی وعده موسی (مשה): هنگامی که ه' را با تمام دل و جان خود بجویید، او را خواهید یافت؛ آلتز ربه این سخن را ناظر به بازگشت کامل دل می داند.

Deuteronomy 4:29 דברים ד:כ"ט

ובקשתם משם את-ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל-לבבך ובכל-נפשך:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

دברים د, כט.

بند 14

71 וחם הוא ابي كنعن

آیه ای که حام (حם) را پدر کنعان (کنعن) می نامد؛ واژه دوم «حام» با نشانه تلاوتی زקה גדול (zakef gadol) آمده است. آلتز ربه (آدمو"ر حזק) «حام» را به معنای «گرما» (حם, cham) می خواند: گرمای عشق آتشین، بازرگان مقدس را پدید می آورد.

Genesis 9:18 بראשית ט:י"ח

ויהיו בני-נח היצאים מן-התבה שם וחקם וחקם וחקם הוא אבי كنعن:

And the sons of Noah, that went forth from the ark, were Shem, and Ham, and Japheth; and Ham is the father of Canaan

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

برאשית ט, יח.

72 בוקה גדול

در آنجا توضیح داده می‌شود که «زקה גדול» یعنی **מלכות** هنگامی که به بالا صعود می‌کند و تاج می‌شود؛ مانند واژه «**מן**» (**אני**, ani) که حروفش واژه «**نیستی**» (**אין**, ayin) را می‌سازند.

یادداشت کھوت

ראה לעיל יג, ב בענין זקה גדול, "דהיינו כשהיא מתעלית למעלה". קטע מכאן מובא באוה"ת פ' ואתחנן ע' קטש ע"ש.

73 טעמה כי טוב סחרה

شلومو (**שלמה**) دربارهٔ زن بافضیلت می‌گوید که او درمی‌یابد (به‌لطف: «می‌چشد») که کالایش نیکوست؛ آلتیر ربه این عبارت را برای تجارت سودآور نفس به‌کار می‌برد.

Proverbs 31:18 משלי ל"א:י"ח

טַעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָה לֹא־יִכְבֶּה בְּלַיְלָה נֶרָה:

She perceiveth that her merchandise is good; Her lamp goeth not out by night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי לא, יח.

بند 15

74 קרוב ה' לכל קוראיו

داوود (**דוד**) می‌گوید که **ה'** به همهٔ کسانی که در حقیقت او را می‌خوانند نزدیک است؛ آلتیر ربه (**ادمو"ר** **הזקר**) «در حقیقت» را به معنای خواندن از نقطهٔ راستین قلب می‌فهمد.

Psalms 145:18 תהילים קמ"ה:י"ח

קְרוֹב ה' לְכָל־קֹרְאָיו לְכָל־אֲשֶׁר יִקְרָאוּ בְּאֵמֶת:

The L-RD is nigh unto all them that call upon Him, To all that call upon Him in truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קמה, יח.

75 דגנבא אפום מחתרתא

گمارا (**גמרא**)، در قرائت این **יעקב**، می‌گوید دزدی که بر دهانهٔ تونلش است، **ה'** را می‌خواند؛ این نشان می‌دهد که ایمانی هست که به قلب نمی‌رسد.

Berakhot 63a ברכות ס"ג א

یادداشت کھوت

ברכות סג, א (ע"פ גירסת עין יעקב).

76 שפת אמת תכון לעד

لب حقیقت تا ابد پایدار می‌ماند؛ در اینجا، خواندنی از ژرفای قلب اثری ماندگار دارد.

Proverbs 12:19 משלי י"ב:י"ט

שְׁפַת־אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְעַד־אֲרִיזָה לִשׁוֹן שָׁקֶר:

The lip of truth shall be established for ever; But a lying tongue is but for a moment

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי יב, יט.

77 ובל תמוט עולם ועד

سرایندهٔ مزامیر می‌گوید **ה'** زمین را بر پایه‌هایش استوار کرد تا ابدالابد نلغزد؛ آلتیر ربه این واژه‌ها را برای خواندنی از ژرفای قلب به کار می‌برد که هرگز نمی‌لغزد.

Psalms 104:5 תהילים ק"ד:ה'

יְסִד־אֶרֶץ עַל־מְכוּנֶיהָ בְּלִי־תַמוּט עוֹלָם וָעֶד:

Who didst establish the earth upon its foundations, that it should not be moved for ever and ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 16

78 הקל קול יעקב

יیتسحاق (**יצחק**) می‌گوید صدا از آن **יעقوب** (**יעקב**) است؛ زوهار (**זהר**) دو صورت نوشتاری واژهٔ صدا (**קול**, kol) را به صدایی ناشنیده و صدایی شنیده‌شده تفسیر می‌کند.

Genesis 27:22 בראשית כ"ז:כ"ב

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁחוּ וַיֹּאמֶר הֲקֹל יַעֲקֹב וְהִנֵּנִי יָדִי עָשׂוּ:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: "The voice is the voice of Jacob, but the hands are 'the hands of Esau

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית כז, כב.

79 כמ"ש זוהר הקדוש

אור התורה موضوعی از زوهار را برمی‌شمارد که در آن‌ها دربارهٔ دو شیوهٔ نگارش کول بحث شده است.

یادداشت کھوت

באוה"ת וישב כרך ה תתצד, ב מציינ עיין ח"א ד"ן ע"ב ל"ב א' ויצא קנ"א סע"א וישלח קע"א ע"א . . ויגש רי, א. תורת שמואל מצה זו תר"מ סע"י כ ואילך.

80 הקדוש

در نسخهٔ خطی 633 واژهٔ «**مقدس**» نیامده است.

یادداشت کھوت

בבוך 633 ליתא תי' זה.

81 יעקב הוא י' עקב

آلتیره در آنجا توضیح می‌دهد که از طریق برکاتی که **יעقوب** «با نیرنگ» گرفت، نور از فراز زنجیرهٔ نزول عوالم (**השתלשלות**, hishtalshelus) به پایین کشیده شد و حتی به عالم **עמי** جسمانی (**עשיה**) رسید: **תורה** در قوانین و داستان‌های جسمانی پوشیده شد، و **מیتصוט** (**מצוות**, mitzvos; فرمان‌ها) با چیزهای جسمانی انجام شدند. این همان یودی است که تا پاشنه امتداد می‌یابد.

یادداشت کھوت

נסמן לעיל כא, א.

82 ביו"ד נברא עוה"ב

گمارا (**גמרא**) می‌گوید این دنیا با **حرف ה** و جهان آینده با **حرف י** آفریده شد.

Menachot 29b:13-14 מנחות כ"ט ב:י"ג-י"ד

מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן

שאנן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חזא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגזו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

יادداشت كهوت

מנחות כט, ב.

83 ויעקב הוא מברית מן הקצה אל הקצה

زوهار يعقوب را به تپير ميانی ميشكان (משכן, Mishkan) [خيمه مقدس] تشبيه می‌کند؛ تپیری که از یک سر تا سر دیگر کشیده شده بود.

Zohar III, 186a זח"ג קפו, א

Zohar II, 175b זח"ב קעה, ב

יادداشت كهوت

זח"ג קפו, א. ראה זח"ב קעה, ב.

84 עקב ורגל . . ראש ורגל

بخش «پاشنه و پا» تا «سر و پا» در نسخه خطی 633 نیامده است.

يادداشت كهوت

הקטע עד שו"ה בחינת — ראש ורגל ליתא בבזך 633.

85 ועמדו רגליו ביום ההוא

پیامبر از ایستادن پاهای ה' بر کوه زيتون سخن می‌گوید؛ «پاه» هم در بالا هستند و هم در پایین.

Zechariah 14:4 זכריה י"ד:ד'

וַעֲמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַם מִקְדָם וַיִּבָּקַע הַר הַזֵּיתִים מִחֲצִי מִזְרְחָה וְחֲמִשָּׁה אֲזָלָה מֵאֵד וּמֵשׁ חֲצִי הָהָר צְפוֹנָה וְחֲצִי־נֶגְבָה:

And His feet shall stand in that day upon the mount of Olives, Which is before Jerusalem on the east, And the mount of Olives shall cleft in the midst thereof Toward the east and toward the west, So that there shall be a very great valley; And half of the mountain shall remove toward the north, And half of it toward the south.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

זכרי' יד, ד.

86 והארץ הדום רגלי

ה' زمین را زیرپایی خود می‌خواند؛ پایین‌ترین «مرتبه» از حضور او.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

ישע' סו, א.

87 ומקום רגלי אכבד

ה' می‌گوید جایگاه پاهایش، یعنی معبد، را جلال خواهد بخشید؛ این جایگاه «پای» حضور الهی است.

Isaiah 60:13 ישעיהו ס':י"ג

כבוד הלבנון אליך כבוד רדוש תדקדק ותאשור יחדו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד:

The glory of Lebanon shall come unto thee, The cypress, the plane-tree and the larch together; To beautify the place of My sanctuary, And I will make the place of My feet glorious.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

ישע' ס, יג.

88 הנה בחי' יעקב . . בכל עולם ועולם לפי ערכו

این یادداشت می‌گوید بخشی از اینجا در אור התורה نقل شده است.

יادداشت كهوت

באור"ת פ' כי תצא ע' תתעו מביא קטע מכאן.

89 ויעקב . . בכל עולם ועולם לפי ערכו

تسميح تسدك پیشنهاد می‌کند که یعقوب حتی بالاتر از اصילות قرار دارد، و «هر عالم» نیز بریאה، יצירה و עשיה را دربرمی‌گیرد.

يادداشت كهوت

באור"ת וישב (כרך ה) תתצה, א: ומש"ר בכל עולם ועולם לפי ערכו י"ל דהיינו שבחי' יעקב שייך גם למעלה מאצ"י . . וגם בפי' בכל עולם לפי ערכו היינו גם בבי"ע.

בנד 18

90 דרוח אמשיך רוח

زوهار (זרה) می‌آموزد که روح، روح را جذب می‌کند: برانگیختگی روح از پایین، روحی را از بالا فرومی‌آورد.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

يادداشت كهوت

זח"ב קסב, ב.

בנד 19

91 ואשים דברי בפוך

ה' از زبان ישעیا (ישעיהו) می‌گوید: «سخنانم را در دهانت نهادم»؛ در اینجا، کلام ה' به‌معنای واقعی کلمه از زبان کسی سخن می‌گوید که در برابر او هیچ استقلالی برای خود قائل نیست.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

ואשים דברי בפוך ובצל ידי כסיתיך לנמט שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי-אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

ישע' נא, טז. ראה אור"ת וישב כרך ה תתצו, ב.

92 דבר ה' זו הלכה

گمارا (גמרא) پیشگویي آموس (عموس) را که مردم «کلام ה'» را خواهند جست و آن را نخواهند یافت، ناظر به هالاح (הלכה, halachah) قانون

عملي تورات) می‌داند.

Shabbat 138b:11–12 שבת קל"ח ב:י"א-י"ב

"דָּבָר הַזֶּה — זֶה הַלֵּכָה, "דָּבָר הַזֶּה" — זֶה הַקֵּץ, "דָּבָר הַזֶּה" — זֶה הַבִּיָּאָה. וּמֵאֵי "שֹׁשְׁטָן לְבָקֵשׁ אֶת דָּבָר הַזֶּה"? אָמְרוּ: עֲתִידָה אִשָּׁה שְׁתַּטּוּל בְּכֶרֶשׁ לְתַרְוֵמָה וְתַחֲזוֹר בְּבִמְתִּי כְּנִסִּיּוֹת וּבְבִמְתִּי מִדְּרָשׁוֹת לִידַע אִם שְׂמָאָה הִיא וְאִם שְׂהוּרָה הִיא, וְאִין מִבִּין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

שבת קלח, ב.

93 בי מלכים יملוכו

حکمت، که مراد از آن تورات است، می‌گوید که پادشاهان به‌واسطهٔ آن فرمانروایی می‌کنند.

Proverbs 8:15 משלי ח:ט"ו

בי מלכים ימלכו וְרִזְנִים יַחֲקֹקוּ צֶדֶק:

By me kings reign, And princes decree justice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי ח, טו.

94 מאן מלכי רבנן

گمارا (גמרא) حاخامان را همان پادشاهان معرفی می‌کند.

Gittin 62a:14 גיטין ס"ב א:י"ד

רב הונא ורב חסדא הוו יתבי. חליף ואזיל גניבא, אמר לקה חד לחבריה: ניקום מקמיה, דבר אורנין הוא. אמר לו: ומקמי פלגא ניקום?! אדקהי אתא איהו לגבייהו, אמר להו: שלמא עליכו מלכי, שלמא עליכו מלכי! אמרו לקה: מנא לה דרבנן איקרו מלכים? אמר להו: דכתיב: "בי מלכים ימלכו וגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ע"פ גיטין סב, א. ראה אוה"ת ויקרא ע' רנו. סה"מ תרכ"ז ע' רעא. בלקו"ש ח"י"ש ע' 401 הערה 18. לקו"ש ח"י"ו ע' 99.

95 ומנתיא מלכתא

آلتر ربی (آدمو"ר הזקן) در آنجا توضیح می‌دهد چرا **משנה** به ملکه تشبیه شده است؛ او این موضوع را بر پایهٔ تعلیم حکیمان شرح می‌دهد که شصت ملکه Shir HaShirim (شیر השירים) همان شصت رساله‌اند.

یادداشت کھوت

ראה לקמן מט, ב.

96 דבר המלך הוא השלטון

کوهلت (קהלת) می‌گوید: «سخن پادشاه حکم‌فرماست»؛ و در اینجا، مراد حکم عالم در تورات است.

Ecclesiastes 8:4 קהלת ח:ד

בְּאֶשֶׁר דְּבַר־מֶלֶךְ שְׁלֹטוֹן וּמִי יֹאמַר־לוֹ מִה־תַּעֲשֶׂה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו

یادداشت می‌گوید این عبارت در **לקוטי שיחות** (לקוטי שיחות) نقل شده و آنجا با فصل ۲۳ **תניא** (تניא) مقایسه می‌شود.

یادداشت کھوت

מובא בלקו"ש ח"י"ו ע' 315 ומציין שם בהערה 38 "ולהעיר מתניא פכ"ג". וראה גם לקו"ש ח"י"ט ע' 401. וראה בד"ה שלום רב תשל"ח בסופו.

بند 20

98 ומגורי . . לשון יראה

زوهار (זهر) מגורי (megurei) را در این آیه به معنای ترس می‌خواند.

Zohar I, 180a זח"א קס, א

یادداشت کھوت

זח"א קס, א.

99 והב' הוא לשון אוצר

رَبِّهِ تَوْضِيح می‌دهد که این دو معنا بر Or Tora مگیب مزریچ استوارند.

Proverbs 10:5 משלי י:ה'

אֲגֵר בְּקֶזֶז בֶּן מִשְׁכִּיל נֶרְדָּם בְּקֶצֶיר בֶּן מִבִּישׁ:

A wise son gathereth in summer; but a son that doeth shame-fully sleepeth in harvest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בד"ה שלום רב תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רו) שב' פירושים אלו מיוסדים על מ"ש הה"מ באו"ת (יז, ב) שמגורי אביו היא יראת אביו שבשמים, ובהמשך הענין שם (יח, סע"א) מגורי ל' אסיפה וכניסה כמו אוגר בקיץ (ל' הכתוב — משלי י, ה).

100 מגורה מלאה פירות

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

פסחים ד, רע"ב. וש"נ.

101 מגורה מלאה פירות

گمارا (גמרא) از انباری پُر از محصول سخن می‌گوید و بدین‌سان نشان می‌دهد که **مגורה** (megurah) به معنای انبار است.

Pesachim 4b:1–2 פסחים ד' ב:א-ב'

לֹא מִשּׁוֹם דְּחֻזְקָתוֹ בְּדוֹק, דְּקִסְבֵּר: הֵכַל חֲבָרִים הֵם אֲצֵל בְּדִיקַת חֲמִץ. דְּתַנְיָא: חֲבֵר שְׁמַת וְהַנִּית מְגוּרָה מְלִיאָה פִּירוֹת, אֲפִילוּ הֵן בְּנֵי יוֹמָן — הָרִי הֵן בְּחֻזְקַת מִתּוֹקְנִים. וּמִמָּאִי? דִּילְמָא שְׁאֵנִי הָכָא, מִשּׁוֹם דְּקֶאֱמָרִי הָנִי. אִשּׁוּ אֲמִירָה דְּהָנִי מִיָּדִי מְשַׁשָּׂא אֵית בְּקָה?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

102 יראת ה' היא אוצרו

اشعيا (ישעיהו) می‌گوید ترس از نام چهارحرفی (ח', Havayah) گنج (مردم) است؛ گمارا (ברכות 33b) آن را گنج خودِ **ה'** می‌خواند و بدین‌سان دو معنای **مغوری** را به هم پیوند می‌دهد.

Isaiah 33:6 ישעיהו ל"ג:ו'

וְהָיָה אֱמוּנַת עַתִּיד חֶסֶךְ יְשׁוּעַת חֻכְמַת וְדַעַת יִרְאַת ה' הִיא אוֹצְרוֹ:

And the stability of thy times shall be a hoard of salvation—wisdom and knowledge, And the fear of the L-RD which is His treasure

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י לג, ו.

بند 21

103 בדברי רז"ל אוצר של יראת שמים

گمارا (گمرا) میگوید که در خزانهٔ ه' جز گنجینه‌ای از ترس آسمان نیست؛ و به این آیه استناد می‌کند: «ترس از ه' گنجینهٔ اوست.»

24:23 Berakhot ברכות ל"ג ב:כ"ד

אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והאמר רבי תנינא משום רבי שמעון בן יוחי: אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גגזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר "יראת ה' היא אוצרו".

Is, then, the fear of Heaven a small thing? Lo, R. Hannina has said in the name of R. Simeon b. Johai : The Holy One, blessed be He, has in His treasury nothing but the store of heavenly fear; as it is said, "And the fear of the L-rd which is His treasure" (Is. xxxiii. 6)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ברכות לג, ב.

104 ובחי חכמה עילאה נקי אביו

رَبِّهٖ يَإَدَاوْر مِی‌شود که تورا اور می‌گوید «پدرش» نامیده شده، نه «پدر»؛ این اشاره دارد که حکمت برتر پدرِ خودِ یعقوب است.

یادداشت كهوت

"י"ל בדלשון התו"א ד"ח"ע נקי אביו" (ולא "נקי אב") — מרומז גם שח"ע נקי "אביו" דיעקב. (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רז בהערה 104).

بند 22

105 ומלך במשפט יעמיד ארץ

پادشاه با داوری، سرزمین را برپا نگه می‌دارد؛ آیه‌ای دربارهٔ فرمانروایی (ملכות، Malchus) به‌منزلهٔ پشتوانهٔ جهان.

4:29 Proverbs משלי כ"ט:ד'

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ בְּתִרְמוֹת יִהְיֶה:

The king by justice establisheth the land; but he that exacteth gifts overthroweth it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

משלי כט, ד.

106 והוכן בחסד כסא

تخت، یعنی ملכות، به‌واسطهٔ مهر استوار می‌شود.

5:16 Isaiah ישעיהו ט"ז:ה'

והוכן בַּחֶסֶד כִּסֵּא וַיֵּשֶׁב עָלָיו בְּאֵמַת בְּאֵהָל דָּוִד שֹׁפֵט וְדָרַשׁ מִשְׁפָּט וּמִהָרַץ צֶדֶק:

And a throne is established through mercy, And there sitteth thereon in truth, in the tent of David, One that judgeth, and seeketh justice, and is ready in righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישעיי טז, ה.

107 עולם חסד יבנה

جهان بر مهر بنا شده است؛ این مبنایی است برای آنکه بگوئیم فرمان‌ها (מצוות، mitzvot)، که ریشه در مهر (חסד، Chesed) دارند، آن را برپا نگه

می‌دارند.

3:89 Psalms תהילים פ"ט:ג'

כִּי־אֶמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שָׁמַיִם תָּכֵן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים פט, ג.

108 שהיא שקולה כנגד כל המצות

گمارا (گمرا، Gemara) می‌گوید کمک مالی به نیازمندان با همهٔ دیگر מצוות برابر است.

12:9a Bava Batra בבא בתרא ט' א:י"ב

אמר רב אסי: לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישיית השקל בשנה, שנאמר: "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישיית השקל בשנה לעבדת בית אלקינו". ואמר רב אסי: שקולה צדקה כנגד כל המצות, שנאמר: "והעמדנו עלינו מצות וגו'" — "מצוה" אין כתיב כאן, אלא "מצות".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

109 מצות הצדקה . . שהיא שקולה כנגד כל המצות כמ"ש בתניא

تانيا توضيح می‌دهد که صدقه به‌سادگی «מצוה» نامیده می‌شود و با همهٔ فرمان‌های دینی (מצוות) برابر است؛ زیرا با بخشیدن درآمد خود، تمام نفیس حیوانی (נפש הבהמית، Nefesh HaBahamis) به‌سوی ه' بالا برده می‌شود.

یادداشت كهوت

בלקו"א פרק לו. בבוכ 633 (יב, ב) ובבוכ 1118 נוסף בסיום המאמר: "ובפרט בצדקה שעושים עם אה"ק ממש שהוא שער השמים ומכוונת כנגד ארץ כנען העליונה כמו שאה"כ כעיר שחברה לה יחדיו וד"ל".

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate .Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayeishev/1

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسחק